

Nemunas

Nr. 36
(885)

2013 m.
spalio 17–23 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Antanas ANDZIULIS. „Visi nežinomieji“.

Dvigubi „Duetai“ **20 p.**

9 1770134 314014

privatoma tema

*apie tėvą ir motiną nerašau
nes atrodo jūs visad čia būsit
tokie neaprašomi
iš kūno ir kraujo
jūs būsite tie kuriems
apsimestinai abejinga atversiu
publikacijų puslapius
ir virpėdama slaptai žvilgčiosiu kai skaitysit
šitie eilėraščiai mano vaikai
jūsų anūkai
tai kaip aš galiu rašyti apie
jeigu sako – tai į senelius
atsigimsta
būna labiausiai panašūs
jeigu jūsų ten
daugiau nei mano*

Ramunė BRUNDZAITĖ

Romualdo ČARNOS iliustracija

Gabrielė DAMBRAUSKAITĖ

Ištraukti iš būtojo laiko ir atgaivinti

Jūratės PETRUŠKEVIČIENĖS asmeninio archyvo nuotrauka

VII tarptautinėje tapybos ir unikalaus audinio bienalėje, kuri vyko Gdynėje (Lenkija), tekstilininkė Jūratė Petruškevičienė už darbą „Divonas“ laimėjo bronzinę statulėlę – bienalės organizatoriu „Spaw Era Art“ apdovanojimą. Šis darbas – tai personalinės parodos „Iš būtojo laiko“, kuri šiais metais eksponuota galerijoje „Balta“, dalis. (Šiuo metu galerijoje veikia Kauno bienalė lydinti autorės mini paroda „Humana: laimingas pusvalandis“).

Apie tai, kaip sekasi atrasti praeitį, aptikti atsitiktinai užsilikusius ir išslapščiusius daiktus, išklausyti jų istorijas ir vėl žadeti naują gyvenimą, pasakoja tekstilininkė Jūratė PETRUŠKEVIČIENĖ:

– Labai myliu Dzūkiją. Viskas prasidėjo nuo vasarų prie Dusios ežero, nuo pažinties su šio krašto gamta, žmonėmis ir, žinoma, tekstile. Kūryba – tai mano pagarbos ir meilės ženklas senajai lietuvių tekstilei. Geriausiai jos pavyzdžiai saugomi muziejų fonduose, o aš norėjau paliesti tuos dar išlikusius, išsiblaškiusius pridulkusiose palėpėse, nūmestus, suteptus, paplyšius, pablukusius ir nelabai kam bereikalingus. Vėjo plaikstoma šeimininko ant durų prikalta (nuo musių!) jo mamos jaunystėje austą lovatiesę – tokia buvo pradžia. Vėliau atradau daugiau: pavargusių nuo laiko, bet vis dar gražių. Tai ne restauracija, nors vieną darbą taip ir pavadinau. Greičiau interpretacija ir kita paskirtis, kitas gyvenimas. Mano darbo tikslas – ne tik dar kartą prisiliesti prie visiems mums brangaus paveldo, bet ir surinkti senų audinių kolekcijai suteikti naują turinį ir iprasminimą.

– Kai parodų jaudulys liko praeityje, kai gauti apdovanojimai pateisino ilgą ir nuoširdų darbą, jau galime ramiai pakalbėti apie audinius, audeklus, medžiagas, siūlus ir tai, kas slepiasi už jų, jei tik pavyksta įgyvendinti idėją. Papasakokite, kaip susidomėjote tekstile, kodėl senasis amatas tapo jūsų tyrinėjimų objektu?

– Mokykloje nemégau rankdarbių, nes tiesiog nesisekė jų kruopščiai atlikti. Vėliau viskas pasikeitė. Gal išryškėjo močiutės genai?.. Ji iki gilios senatvės puikiai mezgė. Dabar ir aš mégstu tekstile ir nenorėčiau iš nieką kitą jos keisti.

– *Kokie esminiai skirtumai tarp moterų austų kasdienių tekstilinių dirbinių ir meno kūrinių?*

– Teoriškai skirtis tarp amatų ir profesionalaus meno egzistuoja. Tačiau ar tikrai pastebime tiek daug kūrinių, kurie pakyla iki aukšto profesionalumo lygio? Kita vertus, ir profesionalus menas kartais, deja, gali būti tik amatininkiskumu apraiška. Žinoma, meno kūrinyse pirmiausia turi atlikti estetinę, idėjos materializavimo, o ne utilitarinę funkciją. Jam privalus subrandintas stiprus idėjinis užtaisas, o amato dalis taip pat turi būti tobulai atlikta.

– *Kokie svarbiausi dalykai užfiksuoji senuojuose audiniuose, kuriuos máginate išsaugoti transformuodama ir pailgindama jų gyvenimą?*

– Žinoma, tuose senuojuose daiktuose yra ir mūsų šaknų. Kartais žvelgdama į audinius tarsi girdžiu dainas, kurias dainuodavo audėjosi. Pati narpliojo savo kūrinius ir mąstau, kokios buvo tų moterų mintys prieš penkiasdešimt ar net šimtą

metų: apie vaikus, namus, darbus, kurių visų taip ir nesuspėjo apeiti. Man labai gražios lovatiesės, tačiau labiausiai – dzūkiškos, nes šiame krašte praleidžiu daug laiko, pamilau jį ir jo žmones. Gerbiu juos net ir tada, kai su humoru perteikiu šių žmonių mintis („Dzūkiška istorija“). Vienas darbas (jį pavadinau „Akedija (Tuštumos pojūtis)“) yra su apleistu Dzūkijos sodybų nuotraukomis. Žinoma, užfiksavau tik nedaugelį. Šios paieškos mane be galo jaudina, taip visiškai išitraukiu iš procesų ir pamirštu save. Dabar renku senų šulinių vaizdus ir turiu naujo kūrinio viziją. Galbūt darbą pavadinsiu dzūkiškuoju „Vanduva“.

– *Kokias tekstilės technikas dažniausiai naudojate? Kodėl?*

– Anksčiau audžiau gobelenus, rištinius klimus. Mano diplominis darbas buvo didelis rištinių kilimas „Dviratininkai“. O nuo 1994 m. pradėjau laisvą skiautinį su aplikacija, siuvinėjimu ir iki šiol tebedirbu šioje srityje. Visada mégau mažąjį tekstilę. Dalyvavau daugelyje šio žanro šalies ir užsienio parodų. Galbūt daugiau galima nuveikti einant vienu keliu, bet kartais pajunti kitokią traukę. Antraip nebūčiau perpratusi šibori (shibori) technikos ar augalinio dažymo. Man tai labai įdomu.

– *Ar tenka eksperimentuoti? Kaip vertinate šiandienies inovacijas jaunuju tekstilininkų darbuose, juk dirbate su studentais?*

– Eksperimentai ir inovacijos – įdomiausia kūrybos dalis. Be abejonių, esu už naujoves. Tačiau svarbiausia – idėja, ji turi vesti, rodyti kelią.

4 Vyksmas

Atsiskleis Baltijos šalių dramaturgija

Spalio 24-27 d. Nacionalinis Kauno dramos teatras žiūrovus pakvies į tarptautinį festivalį, dramaturgijos šventę „Baltijos šalių dramaturgijos festivalis-Kaunas 2013“, kurio partneriai bei globėjai yra Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Latvijos, Lietuvos ir Estijos respublikų teatrų sąjungos.

Baltijos šalių dramaturgijos festivalis kasmet vyksta vienoje iš Baltijos valstybių. 2007 ir 2010 m. šiuo šalių teatrų rinkosi Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatre, šiemet duris svečiams atveria vienas seniausių Lietuvoje Nacionalinis Kauno dramos teatras. „Kaip prieš 25-erius metus vienigai susikibome rankomis Baltijos kelyje, taip ir šikart, pakilus uždangai, drauge įkvėpsime vienijančios kūrybinės energijos. Laukiu šios patirties ir tikiuosi, jog Baltijos šalių dramaturgijos festivaliu bus gera mūsų kūrybos namuose“, – teigia NKDT generalinis direktorius Egidijus Stancikas.

Siemetiniame festivalyje dalyvauja Talino miesto teatras (Estija), Nacionalinis Kauno dramos teatras (Lietuva), „Menų spaustuvė“ (Lietuva), Valmieros dramos teatras (Latvija), „Vanemuine“ teatras (Estija), Latvijos nacionalinis teatras, „Dirty Deal Teatro“ (Latvija). Konkursinę programą sudaro šeši skirtingų valstybių teatrų spektakliai: po du Estijos, Latvijos bei Lietuvos.

Ne paslapta, kad užsienio ir Lietuvos teatrų repertuaruose – daugiausia užsienio autorų pastatymai, o nacionalinė drama pasigirti negalime. Tačiau patirtis rodo, kad mūsų teatro padangėje jau ištvirtino lietuvių autorai: Marius Ivaškevičius, Sigitas Parulskis, Aušra Marija-Sluckaitė. Jiems pavymui žengia Julius Paškevičius, Mindaugas Valiukas, Mindaugas Nastaravičius ir kiti.

Kuo įdomus ir išskirtinis šis festivalis? Pirmiausia – tai unikali galimybė pamatyti originalią dramaturgiją. Teatras – gyvas organizmas, reaguojantis į laiką, pulsujantis visuomenės aktualijomis, todėl nacionalinės dramaturgijos nebetapatiname su nuobodžia chrestomatine literatūra. Šią mintį patvirtina dramaturgas iš Estijos P. Piikas: „Šiuolaikinis rašytojas turėtų numatyti klausimus, kurie bus aktualūs po keleto ar kelių dešimčių metų. Paradoksalu, bet svarbu rašyti apie ateitį, o ne apie dabartį.“

Ne mažiau reikšminga, kad festivalis atveria galimybę geriau susipažinti su mūsų artimiausių kaimynų kultūra. Jaunosios kartos dramaturgas iš Estijos Uku Uusbergas prisipažįsta: „Esu jaunas ir

dar gerai nesusipažinės nei su Lietuva, nei su Latvija. Suprantu, mes visi žinome, kas yra Baltijos valstybės. Tačiau ką tai iš tikrujų reiškia? Dažnai mus traktuoją kaip vieną, bet jaučiu, kad mes net nepažįstame vieni kitų. Atstovauju kartai, kuri gime ir augo paskelbus Neprikalomybę. Taip pat gyvenu su vyresne, sunkius laikus patyrusia karta. Mums viskas pasikeitė vienu metu, visuomenė tapo laisva. Bet laisvė negali būti tikslas, ji taip pat turi būti įrankis. Kartais jaučiu, kad mūsų „laisvumas“ reiškia gyvenimą sau pačiam ir dėl savęs. Tačiau tai veda į egocentrizmą, koncentravimasi į savę, vertybų nunykimą.“

Keturias dienas truksiančiame festivalyje vyks diskusijos apie nacionalinę dramaturgiją kartu su režisieriais, dramaturgais, teatrologais, žiniasklaidos atstovais bei trijų Baltijos šalių delegacijų nariais.

Programoje žiūrovai išvys šiuos spektaklius: „Balta drobulė“ pagal Antano Škėmos romaną (inscenizacijos autorė A. M. Sluckaitė, rež. J. Jurašas, Nacionalinis Kauno dramos teatras), P. Piik „Nutrūkusi grandis“ (rež. P. Voigemast, Talino miesto teatras, Estija), U. Uusberg „Karjera“ (rež. U. Uusberg „Vanemuine“ teatras, Estija), „Prarasto laiko citatos“ (inscenizacijos autoriai E. Vilsons, I. Slucka, rež. I. Slucka, Latvijos nacionalinės dramos teatras, Latvija), Alvis Lapins „Klaipėdos malda“ (rež. V. Brasla, Valmiera teatras, Latvija), J. Paškevičius „Ribos“ (rež. T. Montrimas, „Menų spaustuvė“, Lietuva). Nekonkursinėje programoje dalyvauja svečiai iš Latvijos „Dirty Deal Teatro“, jie publikai pristatys performansą „Nacionalinis plėtros planas“ (aut. J. Balodis).

Programą vertins tarptautinė komisija: Peeteris Raudseppas (Estija), Normunds Naumanis (Latvija) Edgaras Klivis (Lietuva), Olegas Žiugžda (Baltarusija), Oksana Kušliajeva (Rusija).

Spektakliai bus rodomi gimtaja atlikėjų kalba. Rūtos ir Mažojoje salėje vyksiantieji bus verčiami į anglų kalbą, o Didžiojoje – į lietuvių ir anglų.

NKDT informacija

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Uždaryta foto

Kauno fotografijos galerijoje jau kuris laikas eksponuojami Vilmos Samulionytės kūriniai iš serijų „Kosha“ (2007-2011), „60 monumentų“ (2012-) bei naujausiai darbai, sukurti meno rezidencijos Braziliuje metu. Šia proga menininkė susitiko su žiūrovais ir placiau pristatė savo kūrybą. Atvyko iš Viliaus, o tai reiškia, kad iš labai arti, nes V. Samulionytė yra Lietuvos fotografė, kurios objektivo taikinyje dažniausiai visai ne mūsų šalies objektai ir kontekstai.

Kūrėja baigė fotografijos studijas Prahos meno akademijoje, Fotografijos katedroje (FAMU). Nuo 2002 m. yra Lietuvos fotomenininkų sąjungos narė, tačiau po studijų ji net porą metų keliavo ir dirbo fotografė Saudo Arabijoje. Kaip paaikėjė pokalbio metu, buvo laikas, kai keliavo net kruziniais laivais. „Kaip gyvenu, taip ir fotografuoju. Nemoku dirbtinai susigalvoti temų ir siužetų“, – teigia fotomenininkė ir pradeda pasakojimą apie sudėtingas patirtis. Taip jos fotografijose nebelieka Lietuvos fotografijos tradicijos, perrašytų šviesoraščio tekštų. Tačiau jos net labai dvelkia šalta, sterilia, objektiniai naujaja XXI a. fotografijos estetika. Galima būtų vardytи daug vardų ir atitikmenų, bet pirmiausia atmintyje iškyla Artūro Valiaugos fotografijų ciklas „Du krantai“. Jame fiksuotas keltuose vykstantis gyvenimas ir jų supantys peizažai. Fotografijos prerojamos lygiai kaip ankstesniuose V. Samulionytės cikluose. Tačiau dabar persikelime į kitus kelius, kuriuose gyveno fotografė, ir taip lygindami geriau suvoksime pagrindinius dalykus.

„Dublin 3337“ anksčiau buvo V. Samulionytės adresas kruziniam keltė, kuriame ji dirbo netrumą laiko tarpą. Dabar tai – fotografijų ciklo pavadinimas. Jame skleidžiasi pasakojimas apie jaunų žmonių gyvenimą, suspaustą į mažytes kruzinio laivo, kuriame jie darbuojasi, kajutes. Pasakojimas apie žmogų ir jo gyvenamają erdvę, apsauginį kiautą, kuris jau ne saugo, o spaudžia. „Isišaukite, kad į jūrą išplaukiama kokiemis penkiems mėnesiams. Laive telpa apie 700-800 žmonių, tarp kurių esi beveik kiekvieną minutę, nes negali niekur pasislėpti. Laivo darbuotojai, tokia kurį laiką buvau ir aš, gyvena mažutėse dvivietėse kajutėse, todėl vienas ga-

Grafijoje

„Dublin 337“.

li pabūti tik savo lovoje užsitraukęs užuolaidą“, – apie patogaus ir civilizuoto, tačiau kiek dirbtinio pasaulio siaubus pasakoja V. Samulionytė. Iš tokios klaustrofobiškos, dusinančios būsenos ir kilo diptikai, kuriuose susodinti užkulisinio gyvenimo veikėjai – tie, kurių geriau jau niekas nematytu. Laivo kajučių blokai vadinami miestų vardais – Frankfurtas, Edinburgas, Kopenhaga, Dublinas, bet čia nėra net iliuzijos tos laisvės, kurią gali suteikti didmiesčių erdvės. Menininkė prisipažista, jog tokioje suspaustoje erdvėje, kurioje net oras atrodo iškvėputas, buvo labai sunku išbūti. Tačiau kūrybinėms inspiracijoms nepatogios, ribinės situacijos yra itin vertingos.

Kadangi fotografijos poruojamos diptikais, jose

„Dykuma“.

noriši ieškoti skirbybių, kontrastų, tačiau scenos ir užkulisių siužetų čia nerasisme. Tai pasakojimas apie žmonių buvimą kartu ir tuo pat metu atskirai, apie tyliuosius gyvenimo periodus, kai esi išbandymų ruože, bet laiko išskirtinumo nejauti. Paklusimas nustatytoms taisyklėms, taikymasis prie aplinkybių, bet kokios asmenybės saviraiškos užgniaužimas grūdina ir keičia kiekvieną, tačiau kur link – nuobodžiai ištisusiaiame laike sunku ir nuspėti.

Fotografijų serija „Dykumoje“ – tarpinė stotelė tarp ankstesnių darbų ir vis dar nebaigtos serijos „Kosha“. Dykuma V. Samulionytės fotografijoje yra Saudo Arabija, o jei dar tiksliau – šios šalies atspindžiai menininkės minčių, potyrių ir jausenų kontekste. „Tai mano pasakojimas apie žmones, kurie gyvena ne savo gimtose ūalyse. Vėl derinau po dvi fotografijas: vienoje fiksuta viešoji erdvė, o kitoje mano pačios asmeniniai potyriai. Kai manęs nėra tiesiogine prasme, palikti bent mano daiktai. Pastebėjau, jog ir šiose fotografijoje dominuoja suspaustos, uždaros erdvės. Galbūt tai nesąmoningas kallbjimas apie Saudo Arabijoje, o gal ir kitose ūalyse egzistuojančias taisykles, draudimus. Juk moterys ten ypač suvaržyto, jų gyvenimas ribojamas kiekvienam žingsnyje“, – pasakojo fotografė. Taip pamažu menininkė artėjo prie moterų, jų gyvenimo ribų ir keistenbių svetimšalės akimis. V. Samulionytė prisipažista, kad, jei nebūtų buvę Saudo Arabijos, nebūtų išibėgėjės ir vestuvių ciklas. Na, gal tai

ne visai tikslus žodis, gal kiek per skambus, nes fotografė teigia, jog fiksuoja įvairias pasaulio vietas, kuriose įteisinami porų santykiai. „Kosha“ reiškia „nuotakos sostą“, ir jų V. Samulionytė jau nemažai prifotografavo ne tik Saudo Arabijoje, bet ir Lietuvoje, Brazilijoje. Rytų ūalyje šiuose santuokų sostuose iš tiesų sėdi jaunosis – paskendusios neskoningoje prabangoje, jos laukia jaunikių, kurie pagaliau pasirodo, pasibūna ir iškeliauja švesti vyriškųjų tuoktuvių, o jaunoji lieka toliau linksmintis su moterimis. Tokios mums sunkiai suvokiamos ceremonijos, kuriose V. Samulionytei negalėjo fiksuti žmonių, padiktavo viso fotografijų ciklo pobūdį – tuččias erdvės, kurios atrodo siek tiek vai duokliškai ir bauginamai. Vakaruose, o ir Lietuvoje, metrikacijos ceremonija daug paprastesnė, tačiau taip pat turinti keistumą. Fotomenininkė, iš vieno metrikacijos biuro eidama į kitą, pastebėjo, jog tai savotiška bažnyčios imitacija, kurios galbūt buvo pasigendama ir ilgimasi panaikinus bažnytinę santuoką. Tai aiškiai išduoda gana prabangūs, meniški interjerai, nors unifikuoti (altorius primenantys stalai daug kur kartoja), todėl galima spėti, kad anksčiau jie buvo kiekviename iš šešiasdešimties metrikacijos biurų), bet projektuoti profesionalų. Galbūt šiuos interjerus pasiglemė laikas, tad fotografė skuba įamžinti visus, kiek jų likę Lietuvoje. Deja, tenka apsišarvuoti kantrybe ir įveikti beveik kaskart kylančias biurokratinės kliūties – o tai tik dar labiau stiprina sovietmečio liekanos įspūdį. Tačiau gal ir tai ne taip baisu, negu tuoktis teismo salėje, kaip iprasta Brazilijoje.

V. Samulionytė objektus fotografuoja visada pasirinkdama vienodą poziciją – tiesioginių žvilgsnių stovint priešais. Toks estetinis neutralumas, visiškas emocinis stilis žvilgsnių ir mintis nukreipia kita linkme. Nors tai labiausiai primena visišką autoriaus pozicijos atsisakymą ir jos perdavimą suvokėjui, žiūrovui. Pasikartojimas, kuris neišvengiamas aprépiant fotografijų ciklą kaip visumą, irgi asocijuojasi su ritualu. Vienas svarbiausiai žmogaus gyvenimo įvykių yra taip apipintas pigialis išoriniai atributais, kad tiek Rytuose, tiek Vakaruose tampa panašus į ne itin skoninę spektaklį. O V. Samulionytė palieka vien jo išaras.

Fotografė prisipažino ilgai ieškojusi savito vizualinio bražo. Jis, regis, atėjo intuityviai ir nejučia. Kiti pastebėjo, kad autore fotografijose niekada nešeina į platumas, atviras erdvės, peizažus. (Štai ir akiavaizdžiausias skirtumas nuo A. Valiaugos krūzinės laivų ciklo.) Jose viskas uždara, suspausta, beveik klaustrofobiška. „Gal aš taip atskleidžiu save? Gal taip išryškėja mano suvokimas apie pareigos jausmą, taisyklių laikymą...“ – susimąsto fotomenininkė, darbuose atrandanti save.

„Kosha“.

6 Kūryba

Mindaugas ŠVĘGŽDA

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

Dviejų variantų eileraštis

nuo
tavęs
ki
jos
gelto
nos
lyg
ugnis
sukaustytas kelias ir šulinys
* *
ys!
ys!!
ys!!!

trokšstantysis

gyventi –
negali
ne
žudyti

begalinės
tamsos
gabalėlis
kokia
keista
būtybė
aklasis

Variacijos aklujuų tema

Priešaušris, atmenantis

kokia
keista
būtybė
juk jis
ne kūnas
o
juodas
nakties
lopinėlis
aklasis

Du slaptos triados eileraščiai

1. Žmogiškumas

(at)leiskit
avelös
(at)leiskite
jūs
kurios
ženklinamos
trykštančio
purpuro
ženklu
žudikas –
trokshta
gyventi

Vidudienis, atmenantis

kokia
keista
būtybė
aklasis
juk jis
ne kūnas
o
tirštas
šešėlis
šviesoj

2. Dieviškumas

geltonojo
(pa)vėsio
geltonosios
a
velės

Nakties amžinasis

juk jis
ne kūnas
o

Šviesotamsa

kūdikis
balta obelaitės šakelė
šviesiuose vaismedžių soduose

vaikas
mažas juodaplaukis žvėrelis
klaidžiuose tamsos labirintuose

Buitinių atliekų aikštėlės eilėraštis

varnų
brolis
kam jis
jam tas
sapnas –
laimės

lūžta
dievo
pirštas
jis
nušvitęs
miršta

ir
diržingą
kriausę
angelas
jo
griaužia

Pasakų seneliui

pasek, pasek
suvaikėjusiai bobutei
pasakaitę
ir
tegu
tegu

pasek, pasek
ir man
pasakaitę
buvo kartą diedukas
ir bobikė
vardu žodis (?)

pasek, pasek
pasek
pasakaitę
diedukas bobikę žodį
bobikę žodis
pasauli – –

Mažasis kosminis ciklas

1. Pesimistinis eilėraštis

juk mūsų nėra niekada
ir nebuvo
visata
tiktaip pridulkėjės Dievo vyzdys

2. Optimistinis eilėraštis

visažinės nėra
visažinės nežino jisai
palytėsim
jam skaidrią kairiąja
ranką ranką
kuria vis suka
jis mūsų visatą
visažinės nėra
visažinės nežino jisai
kartą perversim
jam vaiskią tvaskančią
širdį širdį

mintis ir jau mes
žinosime jis
tik beribės
dalelė didesnio delne
o ir tas
tik nematoma dulke

Meilės eilėraštis

Būna ir taip:
Lapas,
Dar lapas –
Jau ir mirtis.
Būna,
Visai to nežinant,
Irémintomis
Vaizduotės, proto (ir beproto bės)
Versmėmis
Grindžiamas
Besibaigiantis kelias
I kurčiają tylą...
Ak,
Ligotasis mano žmogau,
Dienas iš dienos
Neskaityki
Lyg rudenys gelstančių
Knygų.

N...

mes niekingi vergai
mes vergaujame
tai netikrai dievybei
kūniškai meilei
ir nenorime laisvės
bet kodėl?
pasakyti
nemylimas
kenčiantis
švokšiantis
nakty
kiekvieną
beranki
spartake

Pavasarį
Poetą mirusį užkaskit
Pienių pievoj.
Negiliai...
O dar geriau –
Sudeginkit
Ir išbarstykit pelenus
Darže,
Kad užderėtų ten
Geltonos bulvės.
Jei gimė jis,
Tegu
Ir jis pabūna
Šviesus, geltonas
Lyg žvaigždė žemynos
Ir – reikalingas.

8 Kūryba

Regina JASUKAITIENĖ

Madonos veidas

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

Ipuoliu gerokai pavėlavusi ir klestelėjau šalia moters, sėdėjusios iš krašto. Pykau ant savęs, kad nesuradau laiko ramiai apžiūrėti parodą. Prasidėjo oficialioji dalis – iškilių žmonių sveikinimai – vienodi ir nuobodūs. Smalsiai apsidairiau. Mergina atmetė ant veido krintančius ilgus geltonus plaukus. Nustérau – vietoj nosies atsigérē kiaurymės, dešinioji akis, aptraukta valkčiu, buvo perrėzta gi-

liu, grublėtu randu... Širdis sustingo greičiau iš netikėtumo nei iš baimės. Norėjosi nusuktis akis, bet nepajégiau – šiurpiai sudarkytas veidas traukė dar kartą žvilgtelėti ir dar... Negalėjau susikaupti ir klausytis banalių proginių žodžių, mintys lyg užjudintos širšės ne tik dūzgė, bet ir skaudžiai gylė: o jeigu šitaip man?

Is suknėžinto automobilio merginą ištraukė be

samonės, bet gyvybė ruseno, tarsi siela iš paskutinių laikytusi išsitvėrusi į nebeatpažistamą kūną. Kiekvieną minutę, kiekvieną sekundę ji galėjo apsigalvoti ir tyliai išeiti, nutolti nuo degancios mašinos, nuo merginos, jau gulinčios ant neštuvų. Ji buvo pati gležniausia iš važiavusiųjų automobilių. Sėdėjo prie Luko, nerūpestingai kažką pasakojančio draugams, o iš tiesų – tik jai... Staiga –

Valkataujančios merginos grožis

Dviratį ji atremia į kerpe apėjusios mūsų tvoros kuolą, kuris užvožtas piltvėliu, skirtu rinkti sa- kams. Merginos žvilgsnis tiriamai liečia tvoros pi- nučius, trobos langines, gonkelius, tada neskubė- dams žengteli žingsnį artyn, šypsosi. Jos striukė žalia, apibrizgusi, iš po jos kyšo languoti multini- niai marškiniai.

Ji graži. Tikrai graži. Vėjų išdraikyti plaukai valiūkiškai perdirsti linine virvele, mėlynai žalias akys švyti ir spinduliuoja pasitikėjimą. Jai kokie 25-eri.

Stoviu ant keliuko, vedančio prie pirtelės. Klau- siamai pasukusi galvą laukiu, kol nepažiustumojis prabils pirmą.

– Aš – Lina, – sako mergina. – Ar galiu su jumis paėjėti iki Skroblaus? Čia taip gražu...

– Eikim. Jūs čia pirmą kartą? Iš kur keliaujat?

– Dabar – iš Marcinkonių. Rudnelėj nesu buvu- si. Gražios čia vietas. Pušynai, upeliukai. Man pa- tinka seni kaimeliai...

Pro juodųjų serbentų krūmus ir apyniais apsi- raizgiusias kartis išlendame prie pirtelės. Ten, kur nenušienauta, veši dilgelių atvašynai. Paskrobliai priželė alksnių ir ievų, o raistelliai – pilni ajerų.

– Jūs turbūt studentė? Čia daug jaunų žmonių praeina. Dažniau grupelėmis.

– Ne, aš jau baigusi. Dailės akademiją. Prieš ke- letą metų.

– ...?

– Aš nemégstu darbo. Tiesiog valkatauju.

– Kaip? O iš ko gyvenat?

– Mano poreikiai menki. Drabužiai dabar pigūs. Keliauju per Lietuvą: kas pernakvoti priima, tas ir vakarienę duoda...

Daugiau klausinéti nedristu. Man pasirodo, kad nepažiustumoji iš manęs šaiposi. Iš pasenusios mano galvosenos. Iš prisirišimo prie užsistovėjusių moralės ir etikos normų. Buvau auklėta, kad val- katavimas – didelė gėda.

Lina iš krepšio išsitrakia fotoaparata. Eina prie liepto. Ilgai ant jo stovi, išmeigusi žvilgsnį į te- kančias raudonas alksnio šaknis, ižalias upelio žo-

lių girlandas. Vėl pajuntu, kaip manyje sukyla pa- vydas. Pavydžiu sítu „šviežio“ žiūréjimo. Kitokio matymo. Dykinėjimo laisvės. Visiško atsidavimo šitai akimirkai, šitam amžinybės tekėjimui. Buvi- mo čia. Ramybės, išigérusios į jos kūną, išismelku- sios į visas nervų lašteles, į žaliai mėlynų akių rai- neles, net į vyzdžių fotoobjektyvus, į ilgus plonus pirštus (vaikystėje tikriausiai mokësi skambinti pia- ninu), spinduliais tūstančius į aplinką ir glostan- čius visa, ką gali regėti tik valkataujantis žmogus. Viskas kada nors joje atgis. Atgims spalvomis ir formomis. Nuotaikomis, išpūdžiais. Iš laisvės jaus- ti, čiuopti. Turėti savoje ir drobėje.

Dabar ji nusiauna batelius, išsineria iš džinsų, pūkšteli į srovę. Stoviu ant kranto tarsi sustingusi, net nespėjusi perspėti, kad Skroblaus vanduo – šal- tinio, taigi šaltas ir karščiausią vasaros dieną. Mer- ginai né motais, kad žiūriu į jos nuogą, standų kū- ną. Ji užsikrétusi... gyvenimu, dingteli mintis, už- sikrétusi lyg raupsais, nuo kurių nepagyjama. At- sitokéju. Prisimenu atėjusi vandens. Palaukiu, kol jis nusistovės. Mergina stovi prieš saulę, į šonus atmetusi rankas. Akys užmerktos. Plaukų sruoge- lės vyniojasi apie kaklą, lašai ritasi krūtimis, stan- driu pilvu, šlaunimis...

– Eikime, pavaišinsiu arbata ir šiumečiu me- dum, – pati sau netikėtai kviečiu viešnią vidun. Létai tuo pačiu takučiu pédiname namo link. Mergina eina pirma. Jos ranka braukia smilgų šluoteles, paliečia kerpmis praziliusią tvorą. At- sisukia į mane ir žiūri tamsžaliu dilgelių smarag- do žvilgsniu. Nusiypsime viena kitai. Mergi- nos šypsena jauki ir drāsinanti. Valkataujantis nerūpestingumas it virusas persiduoda ir man. Jis šviečia lyg šios vasaros inkliuzas, kurį nor- ēčiau pasidėti ant palangės, kad matyčiau kiek- vieną dieną. Arba bent retkarčiais galėčiau pa- laikyti delnuose. Nuo tos minties vienusyk ir gi- lu, ir lengva. Užplikau čiobrelių. Jie kvepia va- saros atoka. Bet pasklinda Prusto prarasto lai- ko dvelksmas. Ir man truputėli liūdna.

veidas į stiklą. Ir deginantis dūžtančių aštřiu aiženėnu skausmas...

Mergina negreit atsibudo. Palatoje prie lovos budėjo sesuo. Monitoriuje brėžesi kreivė – širdies linija. Ji nepaliovė tikseti kaip mažas laikrodžius ant merginos riešo. Ir širdis, ir laikrodis rodė gyvenimo laiką, nors kūnas nenorėjo paklusti, o veidas – rėkianti žaizda – šaukėsi nebūties. „Nenoriu! Ne noriu gyventi!“ – buvo pirmieji merginos žodžiai, kai gydytojai išdriso veidrodyje parodyti jos atvaizdą. Šalia sėdinti psichiatrė laikė už rankos ir kartojo: „Gyvenimas visuomet vertas, kad jį gyventum...“ Pati nieko panašaus nebuvo patyrusi, todėl jos žodžiai skambėjo nenuoširdžiai ir šiek tiek graudokai – lyg vaikiškas melas. Ypač dabar, kai ji nedriso pakelti akių į savo bendraamžę, į jos veidą, kuriame maža kas buvo likę iš ankstesnio gyvenimo. „Ne, tai ne mano veidas, – šaukė, staugė merginos siela. – Nuimkite pagaliau šią bjaurią kaukę! Kodėl jūs mane kankinate? Kodėl?!“ Dabar siela plėšesi išeiti labiau nei tada, tuoj pat po avarijos. Tuomet ji gelbėjo gyvybę, dabar – gyvenimą. Gyvenimą, dieną ir naktį turint svetimą veidą...

Iš pradžių ji negalėjo melstis. „Kodėl man?“ – šaukė vidinis balsas. Jis kaltino Dievą, panorusi jos kančios. Argi galima šitaip skaudžiai bandytis žmogaus stiprybę? Argi tai dieviška meilė? Viduje viskas virė, kunkuliavo, rėkė... Pasivaikščioti ji teišeidavo naktį. Bijojo ką nors sutikti ir išgaudinti. Negalėjo pakęsti ir užjaučiančių ar tiesiog smalsaujančių žvilgsnių. Išeidavo viena į žydintį tėvų sodą, kvėpdavo nakties aromatą, klausyda-

vosi kažkur toli pradundančio traukinio. Viskas – kaip kadaise... Ji trumpam užsimiršdavo. Pamėgo nakties gyvenimą – nereikėjo matyti savęs kituose. Nereikėjo kalbėti – sunkiai, skausmingai daužti žodį. Skausmas atlėgdavo klausantis „Mènesienos sonatos“. Mégó Mocartą, Šopeną ir Šubertą. Gražiai, jausmingai skambino pianinu, daugiausia – sau. Tada... Prieš tai... Gyvenimas dabar dalijosi į dvi dalis, lyg juoda riba atskirtas. Jas reikėjo kaip nors susieti. Bet kaip? Prisiminimai žeidė, o ateitis buvo tokia neaiški. Krantus jungė siauras tiltelis – mintis, o gal greičiau jausmas: galiu girdeti! Dar galiu matyti. Dar galiu jausti. Dar daug ką galiu, ko anksčiau nežinojau galinti... Argi žmogus – vien kūnas? Ji prisiminė, kaip didžiuodavosi grakščia figūra, o vešlių, geltonų plaukų jai pavydėjo visos draugės. Tačiau mergina niekada nesižavėjo manekenėmis, netraukė jos ir gražuolių konkursai...

Mégó skaityt. Prisiminé kupriu iš „Paryžiaus katedros“. Ir jo beviltišką meilę Esmeraldai. Mylėti, – dingtelėjo merginai, – mylėti juk galima ir turint tokį veidą. Nesvarbu, kad be atsako... Kiek daug man dar liko! Tai gal esu laimingesnė už tuos?.. Nedriso įvardyti. Smūgis, juoduma, nutrūkusi juosta... Net Luko veido neatsiminė. Ar jis spėjo išsigasti? Ar jiems dabar geriau negu jai? Daug kartų užduodavo sau šį klausimą. Iš pradžių nedvejodama atsakydavo „taip“. Užmigo, nurimo... Jiems neberekia kentėti. Juk niekada nebūsiu mylima. Neturėsiu vaikų. Net darbo tokiu veidu negalectiau gauti... Bet kaip žolelė pavasarį nedraisi vilčis palengva brinko merginos sieloje ir vieną dieną prasikalė pasiryžimu: noriu išeiti į šviesą, noriu

pamatyti, kaip saulėje žydi gėlės, kaip atrodo mano miestelio gatvės... Žmonių veidai juk nuolat keiciasi: sensta, raukšlėjasi, akys vis giliau smeną į akiduobes, bet niekas juk dėl to nesvarbu, ar verta gyventi... Kiek šviesių senuocių, sugebančių džiaugtis gyvenimui... Pasaulis dėl to juk netampa negražesnis, neisblanksta jo spalvos, nenustoja kvepti gėlės... Jei tik neužsidarai savyje. Jei nepaskesti savigailoje. Visas pasaulis manyje tebéra toks pat. Jei išmokčiau gyventi kitiems, per kitus, gal mano išorinis apvalkalas nebebūtu jau toks svarbus? O gal su pasauliu galima bendrauti vien sieila? Ne, aš nenoriu būti atsiskyrėlė, todėl turiu išdristi pasirodyti žmonėms tokia, kokia esu. Iš pradžių kalbėjos tik su savimi, paskui išdriso ir su Dievu, o dar vėliau – ir su draugėmis. Jos nepabėgo, neišsigando jos veido. Dėl žandikaulių lūžių merginai buvo sunku kalbėti. Todėl ji dažniau klausydavosi, ką kalba kiti... Sugerdavo žodžius lyg išdžiūvusi žemė šiltą lietu ir iš jų ausdavo istorijas.

Sveikinimai, linkėjimai éjo į pabaigą. Dailės studijos vadovas kvietė narius, spausdamas rankas įteikdavo po mėlyną vilkdalgį, susirinkusiems svečiams komentavate paveikslus. Nenugirdau pavarðés, kai netikėtai pakilo šalia manęs sédėjusį merginą. Ji žengė ryžtingai, sveikaja ranka atmetė ant veido krintančius plaukus. „Irena pas mus dar tik antri metai. Gyvenimo išbandymai, – vadovas ieškojo žodžių, – ją galėjo pastumėti kitur, bet ji atėjo... pas mus. Atėjo piešti...“ Viename merginos paveiksle žydėjo mėnesienos sodas, kitame – švelniu baltintos kakavos spalvos apdangalu siaustėsi stilizuota Madona.

Persikinė

Įsispraudžiu į raudonąją suknelę, kuri pries penketą metų man taip nuostabiai tiko. Nužvelgiu save veidrodyje – visko ryškiai per daug. „Atrodai lyg dešra, įkimšta į žarną“, – įvertina mama. Pati matau, nereikia nė sakyti. Net mano raudonieji aukštakulniai nepataiso figūros, – pagalvoju.

Suglumstu patekusi į tikrų tikriausią puotą. Gėlių puokštės, žvakų šviesa, muzika... Tai vyro dovana mylimai moteriai. Mano jaunystės draugės jubiliejas. Rita priiminėja gėles ir dovanas. Išrinkau jai mėlynųjų varpelį vazonėli. Ji visada mėgo šią spalvą. Eidamos iš mokyklos Dubysos atslaitėse ieškodavom žibucių... Siemet pavasarį smarkiai vėluoja, antraip būčiau jų priskynusi. Rita būtų mane supratusi, o dėl kitų... Tegul galvoja, kas ką nori. Kaip dažnai mes norime atrodyti, bet ne būti.

Nusityverusi taurę raudonojo vyno pasitraukiu į kampą ir ramiai stebiu besirenkančius svečius. Ne daug ką pažistu, tačiau visiškai dėl to nesijaudinu. Klausydamas švelnios muzikos bandau prisiminti mokyklinius metus, tačiau smalsumas nugali: imu apžiūrinėti viešnias, vertinu jų aprangą, makiažą, elgesį. Netikėtai iš sveikintojų pulko išskirkiria viena moteris. Ji vilki persiko spalvos suknute trumpomis rankovémis, per pečius persimetusi švelniai rusvą skarelę su kutosėliais. Dėmesį patraukia tokios pat – persiko spalvos – bateliai. Nepaisant metų, ji tebéra grakštį ir gyvybingą. Tamsios, paryškintos akys žvelgia skvarbiai. Moteris tikrai išpudinga ir sūtai žino.

Susėdus prie stalo prasideda tostai. Už jubiliatę. Dėl jubiliatės. Iš mano kalbos išeina nei šis, nei tas. Noriu pasakyti ką nors šiltą, nuoširdaus, tai, kas priimintu mūsų draugystę, tačiau sentimentalumo venigiu. Antra vertus, ir kam čia įdomūs mudvieju mokykliniai metai, išdaigos, mergiški pasikuždėjimai? Likimas, gyvenimas, kelias – nuvalkioti įvaizdžiai. Neapsisprendžiu. Vis tas noras patikti... Tad mano tostas labiau primena pamokslą nei šventinį sveiki nimą. Matyt, jau negaliu išlipti iš pedagoginių remelių: pati jaučiu, kaip skamba didaktinė gaidelei, o

gal ir visa gaida. Su palengvėjimu pastebiu, kad mano kalbos nedaugelis besiklauso, mat po kažkelinio tosto svečiai snekiasi „frakcijomis“, o po dar kelių taurelių pereis prie individualių – nuoširdžių pokalbių. Juk tik tada supranta, kiek daug turi pasakyti savo artimui.

Nelauktai atsistojusi išpudingoji viešnia pertraukia kalbas. Krestelėjusi dailią galvutę (pusilgiai plaukai valiūkiškai susitaršo), „persikinė“ moteris valingu judeisi nutraukia muzikantus. Pareiškia: „Dabar kalbės aš.“ Visi nuščiūva. Visos „frakcijos“ sutartinai. Nustoja skimbčioti šakutės ir peiliai, nutyla tau reliji krištolas. „Čia visi liaupsina jubiliatę, – raiskiai išpoškina moteris. Suklūstame: pradžia intriguojanti. – Rita, Ritutė!.. O kuo jau ji ypatinga? Jei ne Jonas, nebūtume čia susirinkę. Jis ištaisė žmonai balių. Už jo pinigus vaišinamės...“ Svečiai nejaukiai susižvalgo. Visi laukia tėsinio. Pasijuntame kalti, kad visai pamiršome šeimininką. „Aš siūlau išgerti už Joną“, – baigia tostą Persikinė ir persityverusi per kitus pubuciuoja vaisingajį šeimininką. Šis, netikėtai užkluptas, stveriasi žmonos rankos, bet štai jo neišgelbsti: kaip mat ištraukiamas iš už stalo ir nutempiamas, neštete nunešamas į šokiu aikštelię. Dar spėjës per petį mes ti maldaujam žvilgsnį, Jonas paskesta Persikinės glėbyje. „Kada ji spėjo prisišlemti?“ – svarstau ir smalsiai stebiu išvykius aikštelię. Moteris rankomis apsi veja galinę Jono sprandą, o paskui pasišokėjusi kojomis aplėbia jo šlaunis. Esame netikėtų akrobatių triukų liudininkai. Moterys pasipiktina, vyrai pavydžiai ryja akimis (viskas, o viskas atsispindi jų žiburiukoose!), tačiau, atsiminę žmonas, sėdinčias šalia, kaltai nudelbia žvilgsnius į pastale.

Pirmai atsipeikėja mano draugė, Jono žmona. Netikėtai ji ima ploti. Kiti netrunka pasekti jos pavyzdžiu. Keletą minučių skamba audringi aplodimentai. Itampa atslūgsta. Kaltų nebéra... Gražus intermezzo, – su palengvėjimu atsidūstu. Daugiau niekam nebejodu, kas vyksta aikštelię. Vėl keiliamos taurės, skamba tostai. Pokalbiai vis dar „frakcijomis“.

10 Kūryba

Petras BRAŽENAS

Prologas? Epilogas? Stotelė kelyje?

Dvidešimt metų praejo nuo to laiko, kai, atsisveikinę su gimtaja žeme, Grigorijus Kanovičius išvyko į Pažadėtąją. Skaitytojas, esantis šiek tiek tolėliau nuo literatūros kūrėjų gyvenimo, to fakto gali né nežino-ti, gali, net jeigu ir žinojo, būti primiršęs, gali net ir žinodamas neteikti jam didesnės reikšmės: to euforiško ar dramatiško lūžio, kurį išgyveno daugelis lie-tuviių rašytojų praėjusio amžiaus paskutiniame de-simtmetje, net jidėmiau šio rašytojo kūrybą sekantis skaitytojas tikriausiai né nepastebėjo. Kaip ejø jo ro-manai kas treji ketveri metai (priminsiu: „Paukščiai virš kapinių“, 1977; „Palaimink ir lapus, ir ugnį“, 1980; „Lopšinė seniui besmegeniui“, 1982; „Kvailių ašaros ir maldos“, 1985; „Ir néra vergams rojaus“, 1989; „Nenusigrežki nuo mirties“, 1992; taip ir eina: „Ožiukas už porą skatikų“, 1996; „Žydų parkas“, 1998; „Šėtono apžavai“, 2009; „Miestelio romansas“, 2013). Jeigu kam pasirodytu, kad rašymo ir leidybos ritmas kiek sulėtėjęs, galima būtų priminti, jog tarp išvardytų romanų dar reikėtų ierpti apysakas „Veidai sutebose“, „Sapnų pardavėjas“, „Nukirstų medžių šlamėjimas“, apskymų knygą „Debesis, vardu Lietuva“, periodikoje pasirodžiusius memuarinius ar publicistinius rašinius. Pavydėtinas kūrybinio darbo ritmas, sunkiai su kuo nors palyginamas užmojis tėsti skaudžią istorinę patirtį sukaupusios savo tau-tos epą. Gal *lyrinę epą*, jeigu siektume kokio literatūrologinio tikslumo. Tik ar pasiekiamas, ar siektinas toks tikslumas? G. Kanovičiaus kūryba, tiksliau, jo proza, yra toks unikalus, ryškus, savitas prozos reiškinys, kuriam bent kiek adekvacišku apibūdinti reikia plačios mokslinės monografijos, o ne straipsnio ar recenzijos erdvės.

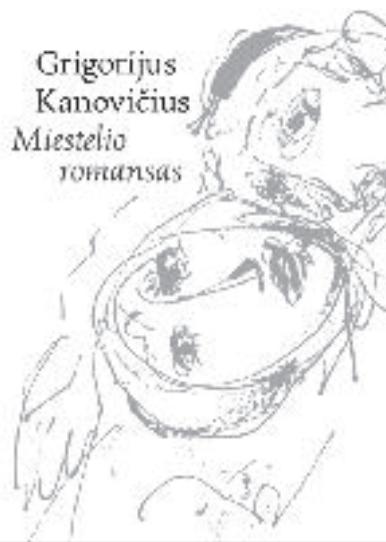
Vis dėlto naujausių rašytojo kūrinj - autobiografinį romaną „Miestelio romansas“ - derėtų išrašyti i ką tik išvardyti jo prozos kontekstā, kurį priminti laikiau reikalinga dėl kelių priežasčių: pirma, iš skaitytojo negalima reikalauti, kad jis, kaip kokia enciklopedija ar žinydas, nešiotuosi atmintyje per kelis de-simtmečius susiformavusį visos to ar kito rašytojo kūrybos vaizdą ar bibliografiją; antra, tas, kuriam likimas lémē perskaityti didžiąjį G. Kanovičiaus pro-zos dalį, jau yra suvokęs ir pajutęs, kaip kryptingai ir tikslingai ji buvo kuriama; trečia, naujasis romanas ne tik lygiomis teisėmis stoją greta išvardytų rašytojo kūrinių, bet ir užima tarp jų (po jų) išskirtinę vietą. Epitetas *išskirtinė* taikomas ne meninei kokybei, kuri šiuo atveju lieka rašytojo jau seniai pasiektoje aukštumoje, o žanrinėms bei stilistinėms kūrinio savybėms. Tik ka sī kūrinj pavadinu autobiografiniu, paskui apsižiūrėjau, kad leidėjai ji vadina „prisi-mimų romanu“. Akimirkā pasvarsčiau, kuris gi apibūdinusias čia tikslesnis, ir nutariau, kad jie nepriestarauja vienas kitam. Tebūnie, kaip kam atrodys geriau. Kitas dalykas, jeigu kas nors sudvejotų dėl *romo*, - kūrinio priklausymas šiam žanrui nekelia jokių abejonių. Jeigu romano pasakotojas, beje, nepretenduojantis i pagrindinius herodus, neprisistaty-tu skaitytojui savo tikruoju vardu ir pavarde - kaip

Grigorijus Kanovičius (vaikystėje - Hiršas Jankelis), jeigu ir visi susigiminiavusiu kūriniu ir Dudakų šeimų žmonės nebūtų vadinami tikrais vardais, jeigu nebūtų istoriškai tikrų įvykių ir tikslų datų, „Miestelio romansas“ vis tiek skaitytum kaip ir visus ankstesnius rašytojo romanus, nebūtinai - šio autorius, bet apskritai kaip vieną iš šio žanro kūrinių, parašytų aiškiai įgudusia stambiosios prozos meistro ranka, tikslingai surikiavusia herojus jiems tinkamose vietose, puikiai išmanančia visas siužeto plėtojimo ir intrigos išlaikymo paslaptis. Bet įrodinėti, kad de-simties romanų autorius turi užtektinai neišnaudotos talento energijos ir meistro įgūdžių vienuoliuktajam, reikštų veržtis pro atviras duris. Užuot tai darës, labiau norėčiau akcentuoti ne stilistinius, o semanti-nius romano aspektus.

Skaitydamas „Miestelio romansas“ ne kartą pagal-vojau, kaip būčiau skaitęs visus kifus rašytojo romanus, jeigu pastarasis būtų pasirodës prieš kokius keturis dešimtmečius, kai ant rašytojo darbo stalą dar gulėjo tik pirmasis iš išgarsinusios trilogijos „Žvakės véjyje“ romanas. Tikriausiai dešimtis kartų būčiau pajutęs, kad su kai kurių personažų prototipais jau esu pažįstamas iš autobiografinio ar prisiminimų ro-mano, kitaip atvejais - pasidžiaugęs, kad nesunkiai tuos prototipus galiu atpažinti net ir po pakeistais ar sukeistais vardais, dar kitaip - gal ir tuščiai būčiau sukės galvą, kas gi slypy po vienu ar kitu personažu. Tiesa, toks „žinojimas“ ar „nežinojimas“ gali slėpti ir savotišką pavojų: émės gaudyti autobiografiškumo žaltvykslę, gali kai kada pamiršti, kad net pačiuose autobiografiškiausiuose romanuose glūdi meninin-ko talento nulemta didesnė ar mažesnė autorius iš-monės dalis.

Mano, kaip ir daugelio mano kartos skaitytojų, pažintis su G. Kanovičiaus kūryba gilėjo tokia tvar-ka, kokia pasirodavo jo nauji kūriniai, ir „balansa-vim“ ant hipotetinių prielaidų buomo, ieškant re-cenzijai pavadinimo, pradėjau galvodamas ne apie save ir savo kartą, o apie keliais dešimtmečiais jaunesnius, kuriems „Miestelio romansas“ gali būti ir pirmoji užkrecianti pažintis, kelio į turtingą „žydų planetą“ pradžia. (Prisimenu studentę, kuri, perskaiciusi kažkuri rašytojo romaną, vos ne su priekaistu balse paklausė, kodėl apie *tokį* rašytoją nieko nebu-vo girdėjusi mokykloje. Na, dėl mokyklų programų reikia tik atsidusti: jose nerandi tokiu vardu ir kūrinių, kurių nebuvimas mano kartos žmogui atrodo šventvagiškas. Tiesa, taip pagalvojës iš karto prisimeni, nuo kokio balasto, jei lygintume su mūsų pati-timi, yra apsaugoti šiandien ugdomi skaitytojai, ir pradedi mästyti *dialektiskai*. Bet tai - atskira tema.) Tokiam skaitytojui šis romanas ir galėtų būti savotiškas prologas i visą G. Kanovičiaus romanų pasauly. Vyresniesiems, iji ižengusiems prieš keletą dešimtmečių, jis tampa lyrinio epo epilogu. Émësis komen-tuoti recenzijas padavinimą, pridursiu sakinių ir apie trečiąjį įvaizdį - stotelę kelyje. Gali būti, kad prologo ir epilogo įvaizdis gime tik kritiko galvoje. Gal-

Grigorijus
Kanovičius
Miestelio
romansas

ma nė neabejoti - autorius nerašë pavéluoto savo kelių dešimtmečių kūrybos prologo. Dvejone gali būti palydima ir prieblaida apie romaną-epilogą: bent jau formaliai jo požymių tikrai néra. Ir kritikas visa tai išsigalvojo tik dėl vienos priežasties: autobiografinis ar prisiminimų romanas jam pasirodë atveriantis autentiškus kalbos, kultūros, etnologijos, nacionali-nio charakterio, istorijos šaltinius, iš kurių buvo sem-tasi visus intensyvios kūrybos dešimtmečius. Ir jeigu po metų kitų pasirodys naujas rašytojo romanas, už-pildantis kokią nors iki šiol dar tuščią erdvę, tai re-cenzentas pasiryžęs atsiimti visus tuos „prologus“ bei „epilogus“ ir laikytis „Miestelio romansas“ eilinė rašy-tojo kelio stotele ar atkarpa. Bet šiame rašinyje vis dėlto liksiu prie savo *idee fixe*.

Kad ir koki stiprū meninį išpūdį palikdavo anks-testesnį rašytojo romanai, kad ir kaip entuziastingai juos priimdavo skaitytojai ir literatūros kritika, kad ir kas būtų pasakyta apie romanuose sukurto meninio pasauly autentiškumą, visa tai pirmiausia buvo sie-jama su nepakartojamu kūrėjo talentu. Nekvestionuo-dami, kas šiuo atžvilgiu pasakyta, pabandykime ap-suktis mūsų „žiūroną“ taip, kad matytume ne talentą, sukūrusi *tokį pasaulį*, o autentišką pasaulį, sukūrusi *tokį talentą*. Neatmeskime prieblados, kad ir memua-riniuose ar autobiografiniuose kūriniuose neišven-giamas gilius autorius asmenybés išpaudas, bet meninė tikrovė, kurioje jis paliktas, vis dėlto yra „tikres-nė“, autentiškesnė už tą, kurią paprastai randame pro-joje. Kitais žodžiais tariant, jeigu kai kuo iš anksčiau skaitytų romanų skaitytojas pirmiausia žavėjosi kaip menininko talento, vaizduotės, išmonės vaisiais, tai dabar pirmojo mintis kyla apie tai, *kas ir kaip iš tiesų tada buvo*.

Kiekvieno valia savaip susidėlioti perskaityto kū-rinio vertės kriterijus ir prioritetus, kurie, suprantama, priklauso ir nuo žiūros taško. Iš to taško, kurį mes pasirinkome, aiškiausiai matyti mažo miestelio žydų buitis, jų socialinė padėtis, tarpusavio santykiai še-imyje, bendruomenėje, iš dalies - ir valstybėje. Būtis daugiausia atskleidžiama per autoriu geriausiai pa-zystamą Kanovičių ir Dudakų šeimų gyvenimą. Iš kar-tos į kartą jose kaip palikimas perduodami siuvėjo adata ar batsiuvio plaktukas, kartais lyg pajvairini-mui susikeiciant jais, kai batsiuvio sūnus, pavyzdžiu, leidžiamas mokinui pasiuvėja. Iš svarsty-ym apie vaikų ateitį, jų amatą, galima susidaryti vaizdą apie tam tikrus prioritetus, veiklos prestižiškumą, bet ryškesnio vaidmens tie dalykai nevaidina: daug svar-biau būti tikru, pripažintu savo amato meistru. Būsi-mą rašytoją auginanti aplinka, tévai ir seneliai yra susitaikę su dešimtmečiais išbandyta lemtimi ir likimu, o tragiskiausio tūkstantmetėje istorijoje laukiančio išbandymo jie nenujaučia ir net išgirdę auginan-cias, išpejancias žimias negali jomis patikėti. Gal tik vienas kitas šviesesnis ir ryžtingesnis protas (kaip ro-mane veikianti senelė Rocha) yra pasiryžęs bent vai-kaičiams siekti šviesesnio gyvenimo. Jaunoji karta ir pati jau nenusiteikusi lindėti Jonavoje: pasakotojo

dėdės ir tetos, nepaisydami tėvų priesakų nepalikti žemės, kurioje palaidoti jų genties žmonės, renkasi likti Kaune, jeigu nepavyksta ištrūkti į Paryžių, Palestiną ar už Atlanto. Labai gyvai romane perteikiamas šeimos vidaus gyvenimas, dominuojanti aktyvesniu, ryžtingesniu charakteriu padėtis, ori, išmintinga, dažnai ironija savo poziciją ginančių romuių laikysena.

Visuomeniniams, socialiniams santykiams romane vietas skiriama daug mažiau nei moraliniams, etiniams. Prisimenant laikus, kai „teisingam“ socialinių santykų pavaizdavimui net profesionalioje kritikoje, nekalbant apie ideologinius vertinimus, dėmesio ir kūrinio vertės balų buvo skiriama daugiau nei estetinei kūrinio įtaigai, bent juokais būtų galima pasakyti, kad rašytojas apeina socialinės įtampos ar trinties, klasinių prieštaravimų zonas ir mieliai vaizduoja bendruomenės solidarumo pasireiskimus (jisimintina motinos Chenkos tarnystės pasurtuolius Kremnicerius linija). Tiesa, su viena itin esminga ir reikšminga išimtimi. Ne viename romane, pradedant trilogija, vis sušmėžuodavo neramaus protestuotojo, maištininko, net revoliucionieriaus figūra. I pirmą planą autorius jos niekada neįšleidavo, tarsi pabrėždamas tokio personažo antraeiliskumą. Esminis vertybinius lūžis, atrodo, bus įvykęs jau rašant „nepramanytą apysaką“ „Nukirstų medžių šlamėjimas“ ir pakartotas aptariamame romane. Pagrindinių veikėjų gretėje šiuose kūriniuose atsiduria tikras rašytojo dėdė, motinos Chenkos brolis Šmulikas, šeimoje ir bendruomenėje atvirai vadinamas bolševiku, Neprieklausomoje Lietuvoje keleriems metams kaip politinis kalnys atsidurės už grotų, o sovietinio okupanto operatyviai iškeltas į enkavēdistų virsiminkus. Rašytojas nepiešia, kaip dabar būtų būdinga, nei šio veikėjo šaržo, nei karikatūros, nei užkietėjusio budelio psychologijos – jis greičiau traktuoja kaip savo išėjimą išskirti daugiau vienos, kad parodytume, kokias atminties turtais, kokia etinių vertybų sistema, kokias subtiliai psychologiniai niuansais, kokia vyriškai santūriai slepiama sūnaus meile ir pagarba remtasi kuriant ši paveikslą. Kaip priešingybė ramiai, santūriai, pasiukojančiai, nors reikiamu momentu ir drąsiai, ryžtingai motinai „Miestelio romanse“ iškyla senelės Rochos figūra. Mylanti ir rūpestinga, bet valdinga, kovinga, tvirtai rankose šeimos ir visos giminės vairą laikanti Rocha su savo biblinės išminties per-

nių įvykių šešelyje. Viena kita epizodinė scena (tėvo Šleimkės tarnyba Lietuvos kariuomenėje, drovus motinos Chenkos pasiaiškinimas, kodėl nemoja lietuvių kalbos), viena kita beveik atsitiktinai nuskambėjusi replika apie niekur nemylimos (žydų) tautos situaciją skaudžias istorijos pamokas prisimenančiam žmogui gali būti savotiška meninė užuomina apie artėjančią katastrofą, kai kraupi kraujas dėmė kris ne tik ant konkretių nusikaltelių rankų ir sąžinės, bet ir ant kelių šimtų metų taikaus tautų bendrabūvio istorijos. Holokausto tema nei istorijoje, nei literatūroje nėra ir gal negreitai bus išsemata. Ne viename romane ją liečia ir G. Kanovičius, bet tai dar labai atsargiai, atsakingai ir tautiniu atžvilgiu korektiškai. Skaitydamas tuos romanus, ne kartą esu pagalvojęs, jog taip brutaliai sunaikintos tautos atstovas turėtų moralinę teisę būti rūstesnis, piktesnis, pateikiantis griežtesnę istorinę sąskaitą. Autorius niekada nepiktnaudžiavo šia teise. Apie jo etines nuostatas iškalbingai byloja ir „Miestelio romansas“, kuriame į užmarštės sėsėlį nustumiamas rankas krauju susitepęs baltaraistis, o šviesiom spalvom nutapomas jo sūnus Julius ar policininkas Giedraitis. Talentas negali būti keršto instrumentas, jis turi tести žmonių ir tautų savitarpio supratimo tiltus, – tai be skambiu žodžiu teigia kūrybinė rašytojo patirtis.

Nuo pat pradžių ypač intymią tonaciją romanui suteikia ir per visą kūrinį ją išsaugoti padeda motinos Chenkos paveikslas, ilgus dešimtmecius saugetas širdy, ne kartą bandytas piešti, galu gale, paties autorius prisipažinimu, virtęs net moraliniu priekaištu, kaltës jausmu. Kitame kontekste motinos personažui reikėtų skirti daugiau vienos, kad parodytume, kokias atminties turtais, kokia etinių vertybų sistema, kokias subtiliai psychologiniai niuansais, kokia vyriškai santūriai slepiama sūnaus meile ir pagarba remtasi kuriant ši paveikslą. Kaip priešingybė ramiai, santūriai, pasiukojančiai, nors reikiamu momentu ir drąsiai, ryžtingai motinai „Miestelio romanse“ iškyla senelės Rochos figūra. Mylanti ir rūpestinga, bet valdinga, kovinga, tvirtai rankose šeimos ir visos giminės vairą laikanti Rocha su savo biblinės išminties per-

lais ir drąsiomis buitinių situacijų interpretacijomis – su anytomis būdingu reikliu būsimos marčios egzaminavimui ir daugybe kitų išsimenancių bruožų bei detalių – atrodo lyg atkeliausis iš Senojo Testamento laikų. Kita vertus, kaip gyvas prototipas – dabar jau aiškiai suvokiamame – ji yra pasitarinavusi autorui kuriant ne vieną patriarchalines tradicijas saugančios senos žydų moters paveikslą. Po apysakos „Nukirstų medžių šlamėjimas“, kurios centre buvo rašytojo tėvo, pripažinto pokario metų Vilniaus siuvejė Saliamono-Šleimkės figūra, kažin ko naujo apie jį šiame romane lyg ir neišgirstame, bet kūrinio struktūroje jam daugeliu atžvilgiu tenka labai svarbi vieta.

Apie romano struktūrą verta pasakyti atskirai keletą žodžių. Niekada nestebinęs ir nešokiravęs savo skaitytojų siužetų vingrybėmis, kompozicijos išradingumu ir painumu, „Miestelio romanse“ rašytojas tiesiog demonstruoja klasikinį aiškumą ir paprastumą, nesibaimindamas chronologiško pasakojimo monotonijos, suskirstydamas tą pasakojimą į dvi beveik lygias dalis, o kiekvieną jų – į keliolika aiškių vidinę motyvaciją turinčių skyrių. Pirmają dalį, apimancią laikotarpį nuo pacios XIX a. pabaigos ar XX a. pradžios iki 1929-ųjų birželio, kai rabinas Eliezeras į Likimo knygą išrašo du naujagimio vardus (Hiršas Jankevicius), galėtume pavadinti *tėvų jaunystę*. Antroji – *pasakotojo jaunystė*, nes pasakojimas baigiasi pirmaisiais pokario metais, kai iš fronto grįžta tėvas, iš evakuacijos – jis su motina, kai visus pasitinka karo sugriauto Vilniaus ir holokausto sunaikintos genties siaubas. Čia dar kartą reikia pabrėžti, kaip vyriškai pasakotojas tramdo netekties skausmą, kokia aukšta humanizmo gaida ištaria baigiamuosius pamastymus „apie pražuvusių žydų planetą“, apie tai, kad „atminčių – tai mūsų bendras stogas“, kad „pražudyti genčiai lemta atginti ir gyvuoti tik teisingame, iškentėtame žodyje ir nepaperkamoje atmintyje“.

Visa tai – ne gražūs, skambūs žodžiai, kuriuos atrasti ir parinkti yra rašytojo talento privilegija. Visa tai – gilių suvokta ir išgyventa menininko misija, pareiga, kurią G. Kanovičius vykdo jau daugiau nei pusę amžiaus. Vykdą nuoširdžiai, sąžiningai, talentingai.

Vidinis žodžių gimininingumas ne kartą sulieja laiką ir erdvę, o dar žaviau, kai jos leidžia išryškinti junglias poezijos reikšmes ir sukurti vientisą, įtaigų audinių. Poetė jaučia kalbą, bet primygintai jos nedeklaruoja: ji tiesiog yra klusni ilgametė palydovė, leidžianti kasdienybės attributus paversti metafora. Kita vertus, šalia išryškėjā žavios ir artimos, netiesiogiai išreiškotas dvejonės, ką reiškia rašyti, kas aš esu („mama, o kaip čia buvo / klausiu ir klausiu jau, sakyti, užaugus“, p. 32). Gal todėl poetės žodžiams nelygva suteikti teminių pavidalų (jei sakyčiau, kad R. Brundzaitė rašo apie nemigą, ar tai ką nors pasakyti apie sukurtą prasminį teksto lauką?). „Drugy, mano drauge“ akcentuojama emocinė atmintis, o eilėraštį ryškina gyvybingo jaunatviškumo fiksas: „mes buvom jauni, mes tikrai buvom jauni / galvosius liesdama išaugtą odą / ir stebésiuos“ (p. 19). Tačiau jis nėra skirtas vien jauniems ir ieškantiems, su kokiui „balstu“ tapatintis. Tekstai nenuuskamba ir pernelyg asmeniškai, nes daugeliu atvejų (sic, dar ne visada) gebama išbristi iš subjektivumo, kurio kontekstą užpildyti turėtų skaitytojas, pasikliaudamas vaizduote, kad pagaliau pajustų, jog kalbama ir jam.

Debiutiniame „Drugy, mano drauge“ R. Brundzaitė poeziją išreiškia savo balsu, išlaisvintu iš „mados“ realybei dirbtinai piršti intelektualinių prasmių luobą. Gal todėl ši poezija primena, jog skalsūs dalykai prasiskleidžia tarsi atsitiktinai, iš besistebincios stebėtojos vaidmenį prisiemusios kūrėjos visatos. Net jei „Moteris, besiskutanti kolas“, anot literatūros dėstytojo, nėra tema, tinkama poezijai, autorė nuspręs, kad gali, ir ištengs ne vien ja žaisti, bet iš parašyti į rinkinį vertą įtraukti eilėraštį.

Etažerė

Ramunė Brundzaitė „Drugy, mano drauge“: eilėraščiai. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2013.

Pavasarį Ramunė Brundzaitė laimėjo Pirmosios knygos konkursą, o rudenį jau buvo pagerbta Pegaso žingine padabintu Jaunosios jotvingių vardu. Tai nestebina, nes poetė tarp kūrėjų matoma taip seniai, kad pamanai, ar neturėjo visi šie dalykai nutiki anksčiau. Kita vertus, be išlauktos debiutinės knygos „Drugy, mano drauge“, o tik iš kultūrinėje spaudoje pasirodantčių publikacijų ne taip smagu galvoti, kokia iš tiesų yra toji autorės kūryba. O dabar galima įsitikinti, kad R. Brundzaitės eilėraščiams tinka nugirstas pastebėjimas: jaunosios kartos poetų tekstai neretai atrodo sutapę su tuo, kaip gyvenama. Tai jaučiamą iš „Drugy, mano drauge“ ir poezija nevirsta šaržu. Rašoma norint aiškintis, suvokiant, kad yra kažkas, kas įmagetina kurti.

Akivaizdžios kasdienybės detalės ir istorijos vis dažniau tampa poezijos lakmuso popierėliu. Ne kaskart autobiografinis fonas paveikus ir vertin-

gas, tad iš tikrujų įdomu vėl regėti debiutą, kuriamo nebandoma tyčia kalbėti apie neaprėpiamus dydzius, išgyventi akimirka, perteikiant ją aštrai, iki kraštutinumų. R. Brundzaitės tekstuose tiesiog gyvenama, subtiliai mylima. Rimvydas Stankevičius neseniai ištarė, jog autorės eilėraščiai artimi Juditai Vaičiūnai. Norisi pritarti ne vien dėl to, kad tekstuose vis išnyra iprasminta miesto erdvė (Vilniaus, Udinės) ir mylinčios moters patirtis (toks būtų derinys, artimas ne vienam kūrėjui), o todėl, kad jų kalboje esama ir geraja prasme siejančio placių suvokiamų aliteracijų žaismo, kuris man bene gržiausias abiejų poečių kūryboje:

*tavo vilnių ilgiuos, kaip žadėjau,
Mano Vilniu – išduotas meiluži, tėve ir motina!
visi mylimieji po apniukusių tavo dangum
susnigtoj tavo vilnoje miega*
(p. 62)

12 Kūryba

Dovilė Kuzminskaitė „Namas su paukščio ženklu“: eiléraščiai. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2013.

Šiemet Pirmosios knygos konkursą laimėjo net du poezijos rankraščiai, todėl R. Brundzaitės kūryba nėra vienintelė, nugulusi į knygynų lentynas. Skaitoju prabyla ir Dovilė Kuzminskaitė, rimuodama savaijį „Namą su paukščio ženklu“. Gražiai sudarytas leidinys pristatomas kaip spalvingas statinys, kuriamo ketureliais galima patekti į „Prieangį“, „Pusrūsi“, „Kambarius“, „Palępę“ ir pažvelgti „Pro langus“. Taip suskirstytoje knygoje įprasmintami žmogiskieji patyrimai ir tokia metafora savotiškai atspindili debiuto reikšmę – tai, kas „tveriamas“, išleidžia ir besisvečiuojantį, išigyventi norintį adresatą.

Gana natūralu, kad pirmoji knyga apibendrina kūrybos etapą. Ko gero, ne vienam debutantui jis ir yra ilgiausias, nes sudėtieji tekstai pertekliai įvairius virsmus ir apsisprendimus. „Name su paukščio ženklu“ esama nevienodo stiprumo kūrinių: vieniems nesvetimas atlaidumo reikalaujantis mergotiškas ilgesys

su pilnomis saujomis vienatvės, žodžio „būtis“ rideinimas iš vienos eilutės į kitą. Priešištingai atrodo ir nuolatinis nepiktavališkas „dievojimas“, kuris ne kaskart iš galimo kasdieniško priežodžio virsta dvasingesnei reikšmei, kurios galbūt siekta. Tačiau D. Kuzminskaitės knygą sudaro ir kiti kūriniai, išaugantys ir apsisaugantys nuo minėto nesvarumo. Jiems būdingi ižvalgūs bei laisvesni būdai išjausti pasaulį skatiniai jaunai poetei (kuri, tikėtina, tokio apibūdinimo mielai vengtu) dėti tvirtesnį pliusą ir kartu su jos vilttinga, skaidria kalbėsena jaukintis eiléraščius.

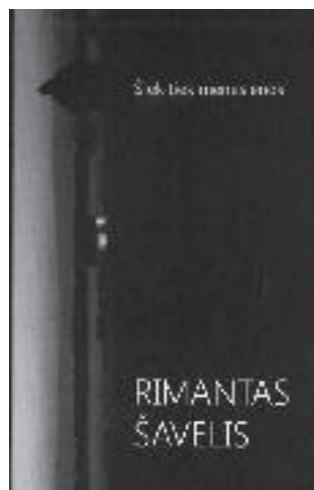
„Name su paukščio ženklu“ dera tiek klasikinis aiškumas, tiek nutylejimai. Autorė sėlina prie apčiuopiamų reiškinijų poezijoje, įvardija atsargiai, išgirsta jautrius niuansus (antai Dievo švilpiniaivimą) ir bando žodžiu prie jų priartėti. Ko gero, viename iš įsimintiniausiu tekstu išryškėja du svarbūs dėmenys – meilės imperatyvas ir būties laikinumas, užpildantis

knygos-namo „kambarius“: „Taip norėčiau sakyt, kad nesu dar ištarus to visa supurtancio gruodo / kur nelyg naikintuvu kruša suvarpo kiekvieną likimą“ (p. 29), tame pačiame tekste pasirodo kažkur esanti „figūra, kurią čaižai rimbu, kuris reiškia „myleti“. Iš tiesų tekstai, kuriuose toji figūra išnyra, leidžia žavias apibendrinti: „Noksta lūpos. Aš – tavo Itakė. / Paskutinė stotelė prieš krintant“ (p. 43). Tokios eilutės knygos kontekste kol kas atrodo bene tvirčiausiai.

D. Kuzminskaitės eiléraščiams nesvetimos dekoratyvios kultūrinės aliuzijos (salyčiai su paveikslais, antikiniais motyvais), dėmesys miestui kaip būtinai egzistencinei erdvėi. Leidinyje išryškėja pastikėjimas kalbos galia (beje, simboliškai tapusia knygos-namo „Prieangiu“), jos ir poezijos sutapiamas su gyvenimu: „liejas žodžiai ir pila / eilémis stiprūs lietus prieš ryta“ (p. 19). Autorė rašo silabotoninė poezią, kurią skaitant nekyla noras prabilti apie regimą klasikinės eilėdaros „renesansą“, nes kiekvienas poetas renkasi sau priimtiną bylojimo būdą, kurio geriausias argumentas yra pats kūrinys. D. Kuzminskaitės užrašytieji prie lūpų priglunda natūraliai, rimas tekstams prideda grakstumo, jų nebutina, rodo kūrėjos dėmesį estetiniam planui. Akiavaizdus dėmesys kalbai iš tiesų leidžia jai išsinerti iš kasdienybės rutinos, sykiu pasirinku bražu atskleisti, kieno poetinė mokykla jai svarbi (nesunku ižvelgti Aido Marčėno ir išsakyta Tomo Venclovos itaka).

Galbūt D. Kuzminskaitė dar nepasiekė, kad „visos eilės taptų būtinos / ir viduje sprogintų Hirošimą“ (p. 72), bet vaizdingų ir grakščių pastangų esama. „Namo su paukščio ženklu“ autorės jau negaliu neatpažinti, nes ilgą laiką suklusti kvietė tai, kaip dailiai ir įsimenamai ji pati skaito savo tekstus (ne veltui prieš metus Dovilė pelnė A. A. Jonyno jaunam poetui skiriamą „Puškiną“), ir juntamas rimtas požiūris į poezią.

Rimantas Šavelis „Šiek tiek mėnesienos“: romanas. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2013.

Rimanto Šavelio pavardė daugeliui pažįstama iš autorijų išgarsinusiu sovietmečiu rašytų kūrinių („Dievo avinėlis“, „Tadas Blinda“), kuriuos nesidrovima kaskart minėti kaip jo sukauptą lobį. Nemanau, kad būtina gyventi vien praetimi: smalsumą kelia ir galimybė susidurti su tuo, kas rašytojus domina šiandien. Žvilgsni gali atkreipti naujasis romanas „Šiek tiek mėnesienos“, dar nesulaukęs daug dėmesio.

R. Šavelio kūrinius mus dar kartą perkelia į sovietmetį, šį kartą tiesiai į Patilčių miestelio apylinkes, kuriose nusileidžia iš pradžių paslaptingu laikytas, gyventojus klaudinės mėlynas rūkas. Tuo metu miestelio kasdienybė sudrumscia iš mirusiuji prisikelė asmenys: XX a. pradžioje apylinkėse gyvenęs grafas Liudvikas Rūka-Rūkevičius, tarpukariu – Gabrielė, sovietmečio pradžioje – pirmasis kolūkio pirmiinkas Petras Liknora, o mokytojas Gediminas Vėlius gyvenimą paliko vos prieš keletą dienų. Visi jie bastosi, bandydami atpažinti vietovę, iš dalių – norėdami rasti ramią vietą ir gyventi toliau, tarsi nieko nebūty nutikę. Romane ne kartą klausiamas apie „didžiuosius nežinomuosius“ (erdvę, laiką, kas žmogui apskritai yra duota žinoti), jie prasmin-

gai užpildo romano gią, kai nuskamba lūpose tų, kurie esamame momento atsiduria netikėtai ir pokytį pajunta tiesiogiai.

Kūrinyje panoramiskai žvelgiama į miestelį, dar kartą nostalgiskai įtvirtinamas nepaliaujamas jo nykimas: „Nepažiamos šalies peizažas traukia, vilioja akį ir nykiu mauduliu atliepia širdyje. Kaip dabar atrodo jo gimtieji Šerkūnai? (...) Kaip iš seniai užmiršto sapno išplaukia, priartėja sodybos eglės, sodas su išsiklaipiusiomis, apsamanojusiomis beveik mirusiomis šakomis, platus vakarų pušen pasviręs kiemas (...). Tyla. Nei paukščio, nei žmogaus balso. Spengianti tyla. Anupras girdi, kaip šioje tyloje vis garsiau ir garsiau ima plakti jo širdis. Yra laikas išeiti ir yra laikas gržti. Tai ko jis taip ilgai negrižta?“ (p. 123). Ši padėtis, rodanti dar negalutinį tuštėjimo rezultatą, nulemta ir santvarkos, ir išorinių jėgų pragaistingo judeisio, paleikančio erdvės šiandien pamąstyti apie tokias vietoves.

R. Šavelio „Šiek tiek mėnesienos“ yra fragmentiškas pasakojimas, kuriamo susipažiama su begale veikėjų ir galimais, trumpai apžvelgiamais jų tarpu-

savio ryšiais, leidžiančiais atskleisti šalies istoriją, laikotarpio realijas (su idealistiskai skambančia idėja sovietmečiu statyti W. Shakespeare'o „Hamletą“). Visa tai primena išmoktas rašymo pamokas, kurios buvo reikšmingos ir išin paveiklos anksčiau. Apskritai dėl šalutinių istorijų perkrovos siužetas beveik neplėtojamas, jis vedamas idėjos, o ne konkretesnės pasakojimo asies. Romane atsiranda nesprendžiamų detektivo užuomazgų (neaiški Salomėjos Liknorienės mirtis), po miestelį nei iš šio, nei iš to klaidžioja mirusieji, kurie kartu su gyvaisiais nuolat viskuo stebisi, ir tiek. Pasibaigus pasakojimams apie keistąjų patiltiečių padėtį – atsidūrimą mėlynamė rūke, – nuolat gaunama nauja informacija menkina intriga, susivoki, kad iš kūrinių neprivalai ko nors tikėtis. Galbūt „Šiek tiek mėnesienos“ skatinė išskoti sąsajų su magiškuoju realizmu (prabyla ir gyviej, ir mirusieji, pasauliai tarsi susijungia), bet romane sunku pastebeti dvasingumą (šiuo pozūriu kiek artimesni tampa tik negyvėliai Gabrielė ir Gediminas). Veikėjų tarpusavio santykis pagrįstas fiziologiniais poreikiais, ko gero, dar sykį norint sąmoningai atskleisti sueizėjusių tarpusavio komunikaciją ir nepakankamą pagarbą mirčiai.

Vienas su kitu nelengvai susisiejantys skirsniai galiausiai atveda prie pasiteisinimo: „Pedantiškas skaitytojas tikriausiai jau niršta ir visaip keikia autorių, nes pasakojimas yra nerūšlus, painus, dažnai mišlingas, personažai atsiranda lyg iš niekur, kiti, vos pasirodė, papruola nieko nepasakę ir nenuveikę. Reikala tas, kad, kurdamas šią istoriją, autorius rėmėsi (gal ir klaidingai?) turgtaus įvaizdžiu“ (p. 208). Viskas atrodytų tvarkinga (būtent – tvarkinga), jei ne ikyravanti mintis, jog R. Šavelis iš esmės nieko netikėto nepasako. Turguje žmonės ne tik susitinka pasidalinti išpūdziai (kaip senais laikais) ar ekonomiškai, kultūriskai mainytis produktais. Pasirodo, kartais ši triukšminga vieta gali kurtinti nuobodliu, kviečiančiu užversti knygą ir įkvėpti rudeniško oro be jokių mėlynujų rūkų.

Neringa BUTNORIŪTĖ

Raminta ANTANAITIENĖ

Apie literatūros istoriją, išguldytą ne knygose

Maironio lietuvių literatūros muziejus, vykdamas 2007 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintą Muzieju modernizavimo 2007–2015 m. programą, po rekonstrukcijos centriniame pastate (Rotušės a. 13) numato įrengti modernią, informatyvią lietuvių literatūros istorijos ekspoziciją – apžvalgą nuo senųjų raštų iki šių dienų. Mąstydami, kokia ji turėtų būti, muziejininkai surengė mokslinę konferenciją „Literatūros istorija: ką verta eksponuoti muziejuje?“ Spalio 10-ąją į Maironio rūmus susirinko visi, kam rūpi kultūra. Atvyko žinomi literatūros mokslininkai Aušra Martišiūtė-Linartienė, Dalia Kuizinienė, Darius Kuolys, Silvestras Gaižiūnas, Loreta Jakonytė-Kvedarienė, Regimantas Tamošaitis, Dainius Vaitiekūnas, pedagogai Marius Mikalajūnas ir Zigitra Petraitienė, muziejininkai Alma Ambraškaitė, Antanas Ver-

bickas. Konferencijai vadovavo Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktoriė Aldona Ruseckaitė, taikliomis įžvalgomis aktualizavusi svečių pranešimus. Kalbėta apie grožinės literatūros raidą, rašytojų asmenybes, aptarti požiūrio į literatūrą pokycių, svarstyta, kokį jos vaizdinį muziejuje visuomenė norėtų matyti, diskutuota, ar įdomiai eksponuoti žodžio meną ir jo kūrėjus yra įmanoma misija. Konferencijos dalyviai teigė, jog „muziejaus ekspozicija yra literatūra, pateikta kita, vizualine, beveik sakraline kalba“, tai – ypatinga erdvė, kurioje labai svarbus estetinis matmuo. Konstatuota, kad ekspozicijos rengėjai turės ieškoti atsakymo į svarbiausių, amžiniosius klausimus: kaip intriguojamai pristatyti iškiliuosius literatūros kūrėjus, ar eksponuoti „autorių, ypač jei jis vis dar vaikšto“, kaip „nupūsti dulkes nuo primirštų, nechrestomatinių ra-

šytojų, kokia vietą skirti debiutuojančiai kartai“. Kokie kriterijai galėtų nulemti atranką, jeigu mokslininkai drąsiai sako, kad muziejus atlieka svarbų vaidmenį formuojant literatūros politiką, kad jis „skleidžia visuomenei tam tikrą literatūros sampratą, formuoja jos istorijos vaizdą“? Ar pavyktų Kaune padaryti tai, ką jau įgyvendino Paryžiaus merija, surengusi elementariajį šiuolaikinės literatūros ekspoziciją: kelias valandas už daugybės stalų susodinti rašytojus, kiekvieną su savo leidiniais, ir tegu muziejaus lankytojai renkasi, su kuo bendrauti, kurio knygą su autografu įsigyti...

Koks turėtų būti ryšys tarp muziejaus ekspozicijos ir mokyklinių programų, jeigu „filologai patys niekaip nesutaria, kas iš šiuolaikinės literatūros galėtų būti į jas įtraukta“? Kokios turėtų būti ekspozicinės temos, kurios sudomintų jaunimą, koks eksponatas – rašytojo fotografija, kūrybos rankraštis, dokumentas ar asmeninis daiktas – ištrigtų atmintin?

Mokslineje konferencijoje akcentuota, kad muziejaus uždavinys – „sujungti tai, kas nesu jungta, atverti tai, kas nutylėta ir išblukę, matyt praeitį kuo įvairesnę“. Konferencijos pranešėjų nuomone, „vienas iš galimų būdų muziejams atnaujinti literatūros vaizdinį – pasitelkiant naujas technines priemones kurti daugiasluoksnį literatūros proceso vaizdą, pavyzdžiu, susieti atskirą rašytoją su literatūros istorija, chronologinių vaizdų papildyti teminiais, žanriniais, stilistiniais rakursais, pristatyti knygos ir skaitybos istoriją ir t. t.“

Apibendrinant mokslinę konferenciją „Literatūros istorija: ką verta eksponuoti muziejuje?“ tarsi prasmingą patirties pamoką būtų verta prisiminti K. Hudsono žodžius: „Gerai atrinktas, tinkamai pateiktas objektas turėtų į sąmonę ir vaizduotę išsirežti kaip išpudingas, aiškiai apibrėžtas vaizdas. Jeigu taip nėra, jei objektas lieka blankus, tada jis tėra daiktas intelektiniame bagāže, eilutė knygoje, galimybė ir tik užima vietą muziejuje. Kaip tik todėl, kad vaizdiniai ir jausmai, kuriuos objektai kelia, yra tokie svarbūs, būtina menininkų ištempti iš tradicinės paslėpties ir pristatyti apšvestoje muziejaus scenoje, kur jis teisėtai nusipelno būti.“

Zenono BALTRUŠIO nuotraukos

Regimantas Tamošaitis – pranešėjas ir fotografas.

Darius Kuolys, Raminta Antanaitienė ir Aldona Ruseckaitė.

14 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

TARP pauzės ir *Gaidos*

Jeigu reikėtų staiga pažadintam iš miego pasakyti, kas įdomaus Vilniaus kultūriniai gyvenime ištiko praeitą savaitę, matyt, būčiau priverstas minėti jau aštuntus metus vykstantį audiovizualinės poezijos festivalį TARP, kuris pastaraisiais metais kažkaip ypač slapstėsi – ar jo organizatorai Gabrielei Labanauskaitei pristigo jėgų daryti karjerą išsyk keliuose frontuose (ji – ir žinoma dramaturgė, ir grupės „Avaspo“ veidas, ir t. t.), ar tikėta, kad ištikimiausieji lankytakojai (na, bent jau jie) per aštuonerius metus taip išsiminė festivalį, kad, jam prasidėjus, pagal tam tilkrus oro sutirštėjimus ar / ir vibracijas pajus, kurioje miesto vietoje vyksta jo renginiai. Tačiau daug žinių apie festivalį tikrai nebuvo – aš gana atidžiai sekų kultūros naujienas, todėl pro mano akis informacija apie TARP, tikėtina, nebūtų prasprūdusi (...pratapus...), o stai atsitiko taip, kad pagrindiniai informuotojai apie festivalį buvo tame dalyvaujantys arba tiesiog jį mėgstantys kolegos, vis man raportuodavę, kas, kur ir kaip. Na ir dar tas nepatikimasis informacijos šaltinis, kuriuo esą visai negalima tikėti, – *facebook*'as...

Siaip ar taip, reikia prisipažinti, kad TARP renginiuose siemet veikiau nebuvalo, nei buvau, todėl esu (ir galiu būti) tik faktų konstatuotojas ir (galbūt su išlygom, nes ši misija nereikalauja kompetencijos, tik ižūlumo) spejėjas. Tik va, ką aš spėčiau, liežuvis kol kas irgi nesiryžta sukoncretinti – na, palaukin dar kokius vienus metus, pažiūrekim... O štai faktai – visai malonūs ausiai ir netgi, sakyčiau, žadinantys apmaudą, kad didelėje dalyje renginių nesuspėjau (nesuskubau) dalyvauti.

Tikriausiai daliai ypač jaunesnių kūrėjų turėjo būti įdomios ir naudingos dirbtuvės „Filmas per vieną valandą“ su *SWOON/Marc Neys* (Belgija) – atgarsio tarptautiniuose šiuolaikinio meno ir poezijos festivaliuose sulaukusiu poezijos filmų ir vieša dirbtuvėse sukurtų filmų peržiūra, spalio 11 d. turėjusi vykti kultūros bare „Kablys“. Ji vainikuota paties dirbtuvų vedėjo sukurtų filmų retrospekyva. Menininkas, kurį organizatoriai tvirtina susidomėjus Lietuvoje rengiamu festivaliu, yra sukūrės daugiau nei 100 trumpo metro filmų. Dauguma jų – bendradarbiavimo su išvairių valstybių rašytojais, kuriančiais skirtingomis kalbomis, rezultatas.

Spalio 12 d. nuolatinį festivalio draugų – Goethe's instituto Vilniuje – pastangomis pristatyti išskirtinio avangardinio kino kūrėjo Oskaro Fischingerio (1900-1967) optinės poezijos filmų. Kollegos kalbėjo, jog XX a. pirmoje pusėje sukurtų filmų peržiūra unikali, nes jie rodomi iš 16 mm juostų, specialiai festivaliui atvežtų iš Prancūzijoje saugomų eksperimentinių filmų archyvo.

Tą patį vakarą turėjo išvykti ir pagrindinis festivalio koncertas – Kultūros baro „Kablys“ scenoje ketino pasirodyti svečiai iš Norvegijos – ypatingas multiinstrumentinis dviejų brolių projektas

, „Sturle Dagsland“, išvairių pasaulio kultūrų ir skandinaviško džiazo tradicijos iškviptas duetas „Propan“ bei lietuviai „Rok & Dom“, savo muzika įkūnijantys taiką ir meilę.

Festivalio uždarymo renginys *atsitiko* sekmaciūnieno pavakarę restorane „Jalta“ – čia vyko netradiciniai poetiniai skaitymai „Nerepo nekovos“, kuriuose su Europoje išvertintu atliekamosios „slem“ poezijos guru Bohdanu Blahovetu iš Čekijos improvizuotoje kovoje žadėjo susikauti šios poezijos autorius ir atlikėjas Žygimantas Kudirka, repo scenoje žinomas MC Mesijaus vardu. Renginio metu eksperimentinį poziūrį į poeziją pristatė ir poetė Sarah Kely iš Didžiosios Britanijos.

Pasibaigus TARP'ui, sostinėje kol kas, rodos, nevyksta nė vienas žinomesnis festivalis – o juk mūsų valstybėje, kurioje festivalių pastaruoju metu bene daugiau negu pavienių renginių (čia tokis lietuviškas paradoksas), tai neįprastas reiškinys. Tačiau ši trumputė pauzė greitai baigsis – jau penktadienį, spalio 18-ąją, prasidės tarptautinis aktualiosios muzikos festivalis „Gaida“, – basak žinovų, tikrai rimtas ir prasmingas (būkum atviri – tikrai ne apie visus festivalius tai pasakyti) metinis muzikos renginys. Tai nuolat mainantis pavidalą, kurios nors vienos krypties muzika paprastai neapsiribojantis festivalis, – kaip teigiamai, atviras netikėčiausiemis muzikiniams sumanymams. Pasak „Gaidos“ vadovo Remigijaus Merklio, jis atspindi šiandieninės muzikos laiko pulsą. Jis aktualus ne tik kūrėjams, bet ir smalsiems klausytojams, kurie aktyviai domisi šiuolaikine muzika, seka naujoves ir nori gyvai išgirsti geriausią atlikimą.

Dvidešimt trečią kartą vyksiančio didžiausio Baltijos šalyse šiuolaikinės muzikos renginio pagrindinės temos – muzikos teatras, veiksmas, neįprasti ir stebinantys perkusinai instrumentai, elektronika, kerintys vokalo atlikėjai ir išvairūs meniniai atradimai.

Spalio 18 d. sostinės Kongresų rūmuose, anot organizatorių, festivalių atidarys perkusijos pažiba iš Kinijos Beibei Wang, kuri su simfoniniu orkestru atliks „Oskaro“ laimėtojo, garsaus savo tautiečio Tan Duno koncertą popieriu ir orkestrui („Paper Concerto“): per pasirodymą milžiniški popiešiaus lakštai ir išvairių mažesnių išmatavimų specialiai pagamintas popierius virs netikėtais garsų bangas skleidžiančiais perkusiniais instrumentais.

Mušamujų temų festivalyje tės trys garsūs kolektyvai. Viena geriausią pasaulyje laikoma švedų perkusijos grupė „Kroumata“ spalio 20 d. pristatys teatralizuotą šešių muzikos kūrinių mušamiesiems programą. Joje netikėti muzikos skambesiai jungiasi su šokio ir gesto plastika. Pasak atlikėjų, tai bus išskirtinis garso teatras, kokio išprastuose perkusininkų koncertuose nepamatysi: garsus jie išgaus, pavyzdžiui, pripūstais balionais.

Tarpautinis muzikantų iš Austrijos, Vokietijos, Šveicarijos ir Italijos ansamblis „El Cimarron“ spalio 21 d. irgi pristatys teatrinę muzikos kūrinių programą. Joje mušamiesiems skirtas Mauricio Kage-

lio kūriniys „Dressur“, taip pat bus atliktas Hanso Wernerio Henze scenos kūriniys „El Cimarron“, kurių ir davė pavadinimą šiam kolektyvui.

Garsieji Hagos mušamieji iš Vilnių atveža kultinio JAV kompozitoriaus Michaelo Gordono ritulinį minimalistinį opusą „Timber“ („Tembra“). Anot festivalio meno vadovo, šis valandos trukmės kūriniys – tarsi priešingybė kitiem su muzikiniu veiksmu susijusiems koncertams, nes čia viskas bus tarsi sustoja, lyg koks antiveiksmas, hipnotizujantis kitokia esybe.

„Gaida“ kasmet daug dėmesio skiria vienai pasirinktai muzikos asmenybei. Šikart tai – prieš penkerius metus miręs garsus argentiniečių kilmės kompozitorius Mauricio Kagelis. Festivalyje žiūrovai išgirs 4 skirtingus jo kūrinius. Muzikos satyrikų vadinamo M. Kagelio darbai sunkiai paklūsta tradicijai – dažniausiai jie apibūdinami kaip muzikinis arba instrumentinis veiksmas. Itin ryškus šio žanro pavyzdys – M. Kagelio muzikinis spektaklis „Repertuaras“, kurį spalio 22 d. pristatys Prancūzijos teatras „Theatre des Bouffes du Nord Paris“. Jame M. Kagelis ironiškai transformavo tradicinių instrumentų skambesį ir garsams išgauti naujojo netikėčiausius daiktus.

Vaisi kitokį muzikos teatrą atskleidžia projektas „Wanderer, post-scriptum“, skirtas Richardo Wagnerio 200-osioms gimimo metinėms. Prancūzų muzikinio teatro kompanijos „T&M“ režisuatame spektaklyje pagrindinė reikšmė teikiama naratui, čia pasitelkiami išvairių garsių poetų tekstai, eilės apie kelionę, gržimą, ilgesį, poros meilę ir vienatvę, o visą ši poetinį veiksmą išprasminti skirtingų autorų muzika (nuo R. Wagnerio iki „The Doors“).

Festivalio teatrinės programos desertas – naujo muzikinio spektaklio premjera pagal Marcelio Prousto romanų ciklo „Prarasto laiko beieškant“ temas lapkričio 6 d. Spektaklio režisierius Oskaras Koršunovas, libreto autorė – naujosios kartos lietuvių rašytoja Gabija Grušaitė, o muzikinį takelį kūrė kompozitorų komanda CODA NoVA. Pagrindinės muzikinės spektaklio partijos numatytos žaviems ir labai skirtingiems Lietuvos muzikinės scenos balsams: Asmik Grigorian, Alinai Orlovai ir Viktorui Gerasimovui.

Legendinis vyru vokalinis ansamblis „The Hilliard Ensemble“ iš Didžiosios Britanijos atlikis senasias viduramžių giesmes, garsių šiuolaičinių kompozitorių – esto Arvo Parto, brito Jonathano Wildo, arméno Vache Šarafiano – kūrinius ir intriguojančią naujo Ryčio Mažulio opuso premjerą. Spalio 26 d. vokalo galimybes festivalyje demonstruos JAV atlikėjas ir multidisciplininis kūrėjas Kenas Ueno, praktikuojantis oertoninį ir gerklinį dainavimą. Jo koncertas balsui ir orkestrui turėtų tapti festivalio baigiamojo koncerto kulminacija. Tikimasi, kad abejingų klausytojų nepaliks sefardų giesmes atliekanti Libijoje gimusi, bet anksčiau Izraelyje, o dabar Italijoje gyvenanti dainininkė ir poetė Miriam Meghnagi. Atliekant jai ir dviem orkestrams sukurtą Anatolijs Šenderovo opusą „Ya lali“ susipins egzotiškų kraštų muzikinė kultūra.

Elektroninės muzikos gerbėjų tai pat laukia staigmenos. Spalio 18 d. pasirodymą surengs Alva Noto. Garsusis vokiečių atlikėjas, kurio tikrasis vardas Carstenas Nicolai, pristatys bene didžiausios sékmės pastaraisiais metais sulaukusį audiovizulinį projektą „univrs (uniscope version)“. O spalio 26 d. i festivalio programą iutraukta pirmą kartą rengiama didžiulė „Elektronaktis“, kurios pagrindinė žvaigždė – kultinė britų elektronikos grupė „Plaid“. Šiame renginyje taip pat pasirodys ir įdomiausi lietuvių elektroninės scenos atlikėjai, kompanijos „Silence Family“ pažibos: Leonas Somovas, Few Nolder, Vidis.

Romualdas RAKAUSKAS

Iš spaudai rengiamo albumo

Triveidė knyga

Rašytojas Rolandas Rastauskas

Vienoje anketoje į klausimą, kur norėtų gyventi, atsakė:
Kažkada – Niujorke. Dabar nebesvarbu.

O visgi gimtajai Palangai, Lietuvai labai svarbu, kad čia, o ne Niujorke nuolatinio dvasinio nerimo suspausta spyruoklė kūrybiniam skrydžiui pakelusi septyniolikmečio vunderkindo „Lenktinių aitvarą“ literatūrinėje padangėje tebeskraidina RoRa talentą.

16 Muzika

Aurimas RAMOŠKA

„Cantate Domino“ – sidabro diplomas

Ši vasara Kauno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto Didžiojo) bažnyčios chorui „Cantate Domino“ ir jo vadovui Rolandui Daugėlai buvo kaip niekad darbinga, šventinė ir daininga. Dalyvauta net keturiuose renginiuose, kurie į choro metraštį bus išrašyti kaip nekasdieniai įvykiai.

Pirmajį vasaros savaitgalį „Cantate Domino“ praleido Belgijoje. Choras buvo pakviestas dalyvauti Antverpeno Švenčiausiojo Sakramento parapijos bendruomenės organizuojamoje Devintinių šventinėje procesijoje. „Corpus Christi“ eisena per miestą – viena iš dviejų didžiausių metinių religinių švenčių Antverpene, turinti daugiau nei šimtmečio tradiciją. Choras kartu su vietine grigališkojo choralo atlikėjų grupe giedojo šv. Mišiose, o procesijoje išsiliejo į šimtų maldininkų atliekamas lotyniškas ir flandriškas giesmes.

Choro laukė ir plati kultūrinė-pažintinė programa: aplankytas ne tik Antverpenas, bet ir Gentas, Brugė, Briuselis. Be to, kelionės iniciatorius tévas Džozefas suorganizavo šventinį vakarą kartu su Švč. Sakramento koplyčios parapijiečiais ir Belgijos lietuvių bendruomene, iškylant Šiaurės jūros kranto Blankenbergės kurorte, degustaciją vienoje iš daugybės šeimyninių alaus daryklų.

Aplankytose vietovėse „Cantate Domino“ suengė nedidelius improvizuotus koncertus. Ypač išsiminė dainavimas plaukiant Brugės kanalais, kai laivelio kapitonas išjungė variklius, o choro atliekamos dainos į kanalo pakrantę sutraukė minias žiūrovų. Ne mažiau pakilių emocijų sukėlė ir koncertas Europos Parlamente.

Iprastai birželį choras išeina atostogų, bet štai metais ilsėtis nebuvovo kada. Liepos pradžioje „Cantate Domino“ dalyvavo IV tarptautiniam sakralinės muzikos chorų festivalyje-konkurso „Laudate Dominum“ Vilniuje. Tiesa, kolektyvas į repertuarą neįtraukė privalomojo konkursinio kūriniu, nes prioritetu pasirinko parengti naują programą rudens išvykai į Italiją. Chorui, nors ir nesivaržė dėl konkurso apdovanojimų, visgi skirtas Geriausio atlikėjo be konkursinio kūriniu specialusis diplomas bei prizas.

Rugpjūtis buvo ypač darbingas ir išsimintinas.

Pirmiausia minėtinas Daniele'o Ricci operos „Prisikėlęs“ devintasis pastatymas Žemaičių krikšto 600-ujų metinių proga Telšių amfiteatre (apie šį pasiromą jau rašėme). O viso vasaros darbo viršūnė – koncertas, kuriame „Cantate Domino“ buvo pakviestas koncertuoti kartu su Kauno valstybiniu choru (meno vadovas Petras Binkelis) Pažaislio muzikos festivalio koncerete.

„Kvietimas dainuoti kartu su „Metropolitan Opera“ žvaigždėmis Dmitrijumi Chvorostovskiu, Barbara Frittoli, Marco Caria, Sebastianu Secco diriguojant Konstantinui Orbelianui – didelė garbė, atsakomybė ir iššūkis, – sakė kolektyvo vadovas. – Esam labai dėkingi festivalio koordi-

natoriui Justinui Krėpštai ir profesoriui Petriui Bingeliui už pasitikėjimą mūsų chorui. Manau, dainuodami Kauno valstybinio choro gretose, išlaikėme šį nelengvą egzaminą ir gavome daug neįkainojamos patirties.“

Pasiromas kartu su operos solistais grojant Kauno miesto simfoniniam orkestrui (vad. Algimantas Treikauskas) reikalavo ypatingo atidumo. Žinia, operos žvaigždės kartais savaip interpretuoja kūrinius akcentuodami tam tikras vietas ne taip, kaip nurodyta partitūroje, – sakykim, užtęsdami atskiras natas ar dainuodami forte ten, kur pažymėta piano (arba atvirkščiai). Todėl reikėjo ypač atidžiai sekti dirigento gestus.

Visa tai – su patirtimi ateinantis profesionalumas. O patirties, tiek repeticijų metu, tiek konkrete dainuodami su tikrais profesionalais, „Cantate Domino“ choristai išties pasisėmė.

Nors rugpjūčio pabaigoje choras gavo trumputes atostogas, jo vadovas R. Daugėla neturėjo kada ilstis. Jam teko keliauti į Makedoniją ir atstovauti Lietuvos muzikinei kultūrai dalyvaujant Ohrido chorų festivalio žiuri veikloje. Priminsime, kad pernai šiame festivalyje „Cantate Domino“ buvo įvertintas aukščiausiais balais ir specialiuoju prizu už makedoniečių kompozitoriaus Zapro Zaprovo kūrinio „Aliluja“ atlikimą. „Kviečiamas dirbtį festivalio komisijoje – bendras viso mūsų choro nuopelnas“, – profesiniu įvertinimu dalijosi „Cantate Domino“ R. Daugėla.

Na, o išduodami paslapčių dar paminėsime, kad visai nesenai mūsų vadovas grįžo iš Paryžiaus, kur buvo išvykęs su žmona Rima. Ten jie atšventė 30 metų santuokos sukaktį.

Su vasara šiemetiniai kolektivo koncertai ir kelionės nesibaigė. „Cantate Domino“ pabėgo nuo vėsių lietuviškų orų ir sezono užbaigė rugpjūčio pabaigoje dalyvaudamas septintajame prestižiniame chorų festivalyje-konkurse „Concorso Corale Internazionale Citta di Rimini“ Italijoje. Šiais metais čia dalyvavo 31 choras iš 15-os Europos bei Azijos šalių. Lietuvai atstovavo vienintelis „Cantate Domino“.

Iš pradžių chorai rungėsi savo kategorijų konkursuose, iš kurių 2 geriausieji pateko į „Grand Prix“ konkursą – čia kovojo dėl Europos Parlamento įsteigto 5000 eurų prizo. „Cantate Domino“ pasirodė mišrių chorų konkurse ir nusipelnė pirmojo laipsnio sidabro diplomo. Tačiau surinktų balų patekti į „Grand Prix“ konkursą šiekart nepakako. Pagrindinį prizą laimėjo Tarnovo katedros mergaičių chorus „Puellae Orantes“ iš Lenkijos.

Konkurso dalyviai buvo labai aukšto lygio. Net žiuri narai pripažino, kad atrinkti po du geriausius chorus iš kiekvienos kategorijos buvo ypač sunku, – išpūdziai iš Riminio dalijosi R. Daugėla. – Idomū ir neįprastai plati buvo vertinimo sistema, į kurią įtraukti gana subjektyvūs kriterijai, pavyzdžiu, choro bei dirigento charizma ir artistiškumas. Todėl nemažai chorų pasirodymų metu nevengė elementų, galėjusių kompenzuoti akustikos stygį Riminio dramos teatro Novelli konkursinėje scenoje. Tai nepadėjo išeiti į finalą net Hasanuddin universiteto chorus iš Indonezijos, kurį visi laikė favoritu. Tačiau visi šeši „Grand Prix“ dalyviai iš Slovėnijos, Lenkijos, Serbijos, Didžiosios Britanijos, Suomijos tikrai buvo verti kovoti dėl aukščiausio apdovanojimo.

Greta konkurso chorai privalėjo surengti ir 2-3 kūrinių pasirodymus nekonkursiniuose koncertuose. Taip pat desimt atrinktų chorų, tarp kurių buvo ir „Cantate Domino“, giedojo jungtinę programą šv. Mišiose XIII a. pabaigoje pastatytoje Šv. Augustino bažnyčioje, garsėjančioje freskomis ir išpūdingu mediniu Nukryžiuotuoju.

Kelionė į Italiją „Cantate Domino“ dainininkams įsimins ne tik dėl koncertų, bet ir dėl platių poilsinės bei kultūrinės programos. Pakeliui aplankytos Vienos, San Marino, Venecijos, Bratislavos įžymybės, o daugiau kaip trys paros, praleistas Riminyje, suteikė galimybų pažinti tiek jo antikinius paminklus, tiek išplėtotos turizmo pramonės teikiamus malonus, mėgaujantis vis dar vasariška šiluma ir skaidriu Adrijos jūros vandeniu.

Gruodį „Cantate Domino“ laukia Lietuvos suaugusiųjų chorų konkurso antrasis turas Vilniuje bei naujojo miuziklo A. Aliscioni „Don Bosco“ pastatymas, kurį 2014 m. sausio 5 d. pirmoji išgirs Šiaulių arenos publika.

Audrey Tautou.

MODERNI KINO KLASIKA

Gediminas JANKAUSKAS

Naujos spalvos Audrey Tautou kūryboje

Audrey Tautou pavardė filmo titruose garantuoja geras pajamas ir statulų gerbėjų dėmesį, kurio kino žvaigždė iki šiol visai nenorėjo skliaudinti kokialais nors eksperimentais. Nors, tiesa sakant, jau norėtusi ją pamatyti visai kitokiu amplua. Perfrazuojant A. Tautou filmo pavadinimą, aktorės „ilgos sužadėtuves“ su vienu, tegu ir labai mielu personažu (Amelija iš Monmarstro), nebesiūlo nieko naujo, todėl nuoširdžiai norisi jai palinkėti radikalų pokyčių.

Tie pokyčiai, beje, prasidėjo ir jie susiję su prancūzų literatūros klasika.

„Suprasti – vadinasi atleisti“

Francois Mauriac knygos „Teresé Deskeiru“ ekrанизacijoje, kurią mūsų platintojai pavadinio „Teresės nuodėmė“, A. Tautou suvaidino jai visai nebūdingą personažą – vyro nuodytoją, kuri už ši nusikaltimą buvo teisiamā.

„Teresės nuodėmė“ – tai paskutinis prieš metus mirusio prancūzų režisieriaus Claude'o Millerio darbas. Realiai įvykiai pagrįstas romanas Prancūzijoje sulaukė plataus rezonanso, o veikėjų vardas tapo bendariniu, kaip ir Gustave'o Flauberto išgarsinta ponija Bovary.

Knygos epigrafu F. Mauriacas pasirinko „prakeitkojo poeto“ Charles'o Baudelaire'o žodžius: „Viespatie, pasigailėk išprotėjusių vyru ir moterų! Argi gali juos pabaismis vadinti tas, kuris vienintelis žino, kodėl jie gyvena pasaulyje, kodėl jie tokie tapo ir kokiui būdų galėtų nebūti pabaisos.“

Ne mažiau išpūdingi ir pirmieji romano sakiniai: „Terese, daugelis pasakys, kad tavęs nėra. Bet

as žinau – tu esi: juk aš jau keletą metų tave sekū, kartais tave sustabdau, kai tu praeini pro šalį, ir nuplēšiu kaukę nuo tavojo veido.“

Knygos ir pagal ją sukurtų filmų (pirmąkart romanas ekrанизuotas 1962 m.) pagrindą sudaro 1906 m. prancūzų placių aptarinėtus Bordeaux mieste vykës teismo procesas, kuriamė ponija Canaby buvo teisiamā už vyro nuodijimą, bet dėl su tuožtinio parodymų išvengė rimto nuosprendžio.

F. Mauriacui šis siužetas tapo puikia dingstimi pažvelgti į prieštarinės refleksijas keliančią situaciją iš kaltinamosios (nusikalstelės?) pozicijų ir tokiu neįprastu būdu panagrinėti patį autorijų tuomet labai jaudinusias etines problemas – visų pirma asmenybės laisvės ir pasirinkimo teisę.

Nukelta i 18 p.

18 Kinas

Naujos spalvos Audrey Tautou kūryboje

„Teresės nuodėmė“.

Atkelta iš 17 p.

Santuoka be meilės ir aistros

Katalikų šeimoje užaugusi Teresė ištėka už kilmingo žemvaldžio kaimyno Bernardo (aktorius Gérard Lelouch'as). Tai santuoka be meilės ir aistros. Viską lémė tik išskaičiavimas ir nauda. Arogantiškas turtuolis vyras labiau domisi savo šunimis, medžioklės reikalais ir paveldėtais miškais ir visai neskiria laiko jaunos žmonos norams bei užgaidoms pildyti.

Teresė tiesiog dūsta prabangoje aplinkoje, nesulaudama trokštamo dėmesio ir elementarios pagarbos. Jauna ir ambicinga moteris ima brandinti planus, kaip iš desperatiškai nuobodžios provincijos Pietų Prancūzijoje ištrūkti į bohemiskai džiazuojantį Paryžių.

Filmo autorai neskuba smerkti Teresės. Jie tiešiog nori suprasti moterį be išankstinio nusistatymo. O „suprasti – vadinas atleisti“, – kažkada mokė dar vienas prancūzų humanistas Michelis de Montaigne'is.

Tikra, nes nuo pradžios ligi galio išgalvota istorija

Dar naujesnį vaidmenį A. Tautou sukūrė filme „Gélèti sapnai“, kurio originalus pavadinimas „Dienų puta“. Taip bene garsiausią savo knygą 1946 m. pavadino rašytojas Borisas Vianas, išgarsėjęs jau po mirties, kai „Dienų puta“ papildė Prancūzijos literatūros klasikos aukso fondą. Vos pradėjės skaityti ši tikrai keistą tekstą (juo galima mėgautis ir lietuviškai), suprant, kodėl jis nagrinėjamas frankofoniškose mokyklose ir universitetuose: re-tai kurioje knygoje rasi taip žaismingai susipynusius tragikomiskus paradoksus, netiketus tikrovės ir fantazijos sugretinimus, stilistinius ir kalbinius naujadarus, nepakartojamą žodžių žaismą, kontrastingą nuotaiką kaitą. Visa tai „Dienų putų“ daro panašią į šampano purslais trykstantį intelektualaus egzistencializmo ir siurrealizmo kokteilį.

Himnas individualizmui

„Gyvenime svarbiausia apie viską spręsti *a priori*. Tuomet iš tiesų paaikškėja, kad masės kly-

ta, o individai visuomet teisūs“, – savo nuostabu romaną autorius pradeda šiais individualizmu pašlovinančiais žodžiais. Cia pat jis glaustai apibrėžia, kas žmogaus gyvenime turi būti svarbiausia („Yra tik du dalykai: meilė su gražiomis merginomis visais įmanomais būdais ir Naujojo Orleano ar Duke'o Ellingtono muzika. Visa kita turi išnykti“). O kad skaitytojas jau nuo pirmo puslapio neatmestų knygos kaip lengvabūdžių paistalų kratinio, B. Vianas skuba patikinti: „Šio kūrinio jėga ta, jog tai tikra istorija, nes aš ją išgalvojau nuo pradžios ligi galio.“

Prancūzai dažnai juokauja, kad „Dienų puta“ reikia skaityti bent keturis kartus per gyvenimą – mokykloje, universitete, prieš vedybas ir artėjant pensijai.

Mergina su vandens lelija plaučiuose

Paprašytas trumpai paaiškinti, apie ką jo „Dienų puta“, B. Vianas atsakė: „Aš norėjau parašyti romaną, kurio siužetą galima apsaky-

ti trumpu fraze: vyras myli moterį, bet ji suser-ga ir...“

Mergina Chloja (ją ir vaidina A. Tautou) serga keista liga – jos plaučiuose auga vandens lelija, o šią infekciją įmanoma išgydyti tik krūtinę nuolat trinant įvairiomis gėlėmis. Tokią diagnozę paskelbia keistuolis gydytojas, kurį suvaidino pats filmo režisierius Michelis Gondry. Rimtas medikas tikriausiai sakytu, kad tai tuberkuliozė. Bet B. Viano suruko pasaulio koordinacių sistemoje bet kokia banalios realybės detalė īgauna grotesko atspalvį arba tampa paradoksalia poetine metafora. Jų knygoje ir filme tiek daug, kad kartais visi šie spalvingo koliažo ornamentai (virtuvės čiaupė gyvenantis ungurys, kalbanti pelé, debesėliais skraidantys įsimylėjēliai, alkoholinį kokteilį plakantis pianinės, Salvadoro Dali ir René Magritte'o teptuko verti vaizdai, riaumojantys batai bei kitos ne mažiau eks-travantiškos keistenybės) trumpam užgožia saulės persmelktos meilės istorijos efemeriskumą. Bet nors finalas lengvai numanomas, akių nuo ekrano atitraukiti neįmanoma.

„Gélèti sapnai“.

Namų kino kolekcija

Gediminas JANKAUSKAS

„Gran Torino“

„Gran Torino“ – tai gerai išlaikytas kolekcinis 1972 m. automobilis, kuriuo labai didžiuojasi jo savininkas Voltas Kovalskis. Niūrus tylenis kategoriškai atsisako gyventi pagal modernėjancio pasaulio taisykles. Buvusiam Korejos karo veteranui nusispaučti ir ant Amerikoje klestинcio politinio korektiškuo. Jei ši seni pavadinsis rasistu, jis neturėt užpynkti. Gyvenimo vėtytas ir mėtytas atsiskyrėlis pasitiki dviem dalykais: visada parengtu ginklu ir ištikima kale Deize.

Anot sūnaus Mičo, Voltas liko įstrigęs šeštajame dešimtmetyje ir nenori suprasti, kad po Korejos karo

pasaulis gerokai pasikeitė. O Voltui tai visai nė matais. Jį skaudina, kad net artimiausiai žmonės užmiršo serus amerikietiškus idealus. Sūnūs važinėja japoniškais automobiliais ir verčiasi „iteisinta vagyste“ – prekyba, o anukėms be dažytų nagų, auskarų bamboje ir plepalų mobiliaisiais daugiau niekas nerūpi. Apie pagarbą vyresniems néra ko né kalbėti, jei net bažnyčioje žegnodamiesi pienburniai pusbalsiu murma ne maldos žodžius, o savą „šventos trejbės“ skaičiuote: „Vardan interneto, alaus ir sekso.“ Cia jau ir nebūdamas šventeivai imsi niurzgėti kartu su Voltu: „Na ir jaunimas šiai laikais...“

„Gran Torino“. Drama. JAV, 2008 m. Rež. Clintas Eastwoodas. Vaidina C. Eastwoodas, Christopheris Carley, Bee Vang, Johnas Carrollas Lynchas. DVD: „Videoline“.

Žmonės, kuriuos Kovalskis vadino kaimynais, arba jau mirę, arba išsikraustė gyventi kitur. O jų vietas užėmė iš Azijos kilę imigrantai. Azijiečių Voltas tikrai nemyli dar nuo karų laikų. Ir, kaip matome filme, ne be pagrindo. Gretimame name apsigyvenusi gausi korejiečių šeimyna neslepija priesiškumo kaimynui. Agresyvūs „sauraakiai“ veltėdžiai laskto prabangiais automobiliais ir brutaliai užgaulioja padorius prieivius. Tokie pripažista tik vieną argumentą – stipru kumštį ar i veidą nukreiptą pistoleto vamzdį. Todėl kai Voltas Kovalskis, neapsikentęs ižūlių banditų išpuoliu, talžo niekšus rankomis ir kojomis, kaip kažkada tai darė Purvinasis Haris, šiuos veiksmus vadinti smurtiniai visai nesinori.

Kai prieš keturis dešimtmecius pasirodė pirmieji filmai apie „akies už akį“ principu besivadovaujančią San Francisko inspektorį Hari Kalahaną, dėl šiurkščių darbo metodų pramintą Purvinuoju Hariu, ir ši herojų, ir jį vaidinusį Clintą Eastwoodą daug kas vadino faisti. Dabar Holivudo veterans iškina, kad kitaip kovoti su smurtu purvinose didmiesčių gatvėse neįmanoma. Kalbos apie toleranciją ir žmogiškumą tėra tušti plepalai. Arba geros trašos, ant asfalto užauginčios tokias „pykčio geles“, kurių, užsimovės baltas pirštinaitės, tikrai neišravėsi.

Šią Purvinovo Harijo tiesą C. Eastwoodas seniai teigė. Dabar jis eina dar toliau ir jauno kunigo žodžiai sakuo: „Aš jūsų vietoje išžudyčiau tą niekšų gaujų.“ Galima išsivaizduoti, koks kiltų triukšmas, jei tokia „erelija“ leistų sau filme pasakyti koks nors jaunas debiutantas. O C. Eastwoodo kine tai gali būti suvokta kaip išminčiaus priesakas. Ne kuo greičiau griežti pistoleitus ir šautuvus, o susimąstyti, ar moderniame pasaulyje dar įmanoma taiki skirtinę rasių kaimynystę.

Savaitgalis prie televizoriaus

Kiekvienas turi teisę į penkiolika minucių šlovės

Ši savaitgalį dominuos kriminalinio žanro filmai. Kai kurių net siužetai bus stebetinai panašūs. Štai filme „Spastai“ (ketvirtadienis, 22.00 val., LNK) Seanas Connery vaidina patyrusį vagisių-džentelmaną Robertą Makdugalą, kuris pavagia neijkainojamą Rembrandto paveikslą. Labiausiai tuo susirūpina draudimo bendrovė, kuriai teks padengti milžiniškus nuostolius. Visiems beveik aišku, kad tai Mako darbas, bet, kaip sakoma, nepagautas – ne vagis. Todėl reikia jį suciupti su įkalčiais kito nusikaltimo vietoje. Tokį planą jau sugalvojo agentė Virdžinija Beiker (aktorė Catherine Zeta-Jones).

Labai panašią situaciją matysime filme „Tomo Krauno afera“ (sekmadienis, 21.15 val., LRT). Čia meno šedevrams neabejingas milijardierius Tomas Kraunas (aktorius Pierce'as Brosnanas) iš muziejaus pagrobia šimtu milijonų dolerių įvertintą impresionisto Claude'o Monet šedevrą. Po preciziškai atlirkos operacijos policijai tenka tik skėsčioti rankomis ir griebtis draudimo agentės Ketrinos Banning (aktorė Rene Russo) paslaugų. Ji iš karto suuodžia, kur šuo pakasta. Bet išsimyli romantiską plėšiką ir net tampa jo bendrininke.

Du kriminalinius filmus penktadienio vakarą parodys TV1. Cikle „Penktadienio detektyvas“ matysime visame pasaulyje išgarsėjusią švedų rašytojo Stiego Larssonoo knygos ekranizaciją „Mergina su drakono tatuuiruote“ (21.00 val.) – pirmąjį ciklo „Millenium“ kūrinį. Paslaptingos skandinaviškos sagos dvelksmą pagauame jau nuo pirmųjų filmo kadru: prabangiuse apartamentuose artėjantį gyvenimo saulėlydiu jaučiantis turtingas pramonininkas Henrikas Vangeris per 82-ąjį gimtadienį gauna nedidelį paveikslą – įremintą sausą gėlę. Tokių eksponatų jo namuose susikaupė nemaža kolekcija, mat kažkas šiuos mirties pranašus

siunčia jau keturiadesmetį metų – nuo tada, kai paslaptingai pradingo mylima Vangerio dukterę Harietą. Sielvartaujantis patriarchas nenori aplieisti šios ašarų pakalnės neišsiaiskinės merginos žūties aplinkybių, todėl imtis tokio atsakingo reikalo pasiūlo ką tik viešai sukompromituotam žurnalistui Mikaelui Blumkvistui (aktorius Michaelas Nyqvistas).

Siurpią istoriją pasakoja ir „Snobo kino“ filmas „15 šlovės minucių“ (penktadienis, 23.10 val., TV1). Jo pavadinimą ir problematiką nulémė JAV avangardinio meno lyderio Andy Warholo mintis, kad kiekvienas turi teisę į penkiolika minucių šlovės. Taip žmonėms buvo įkalta naujuju laikų „filosofija“ – Amerikoje tu esi niekas, jeigu tavęs bent kartą neparodė per televiziją. Noras akimirksniuapti populiriems ir atpažistamiems stumia žmones į akivaizdžios paranojos glėbi. Filmas „15 šlovės minucių“ pasakoja apie du nusikaltelius, kurie trokšta pasiekti absolютų pasaulio rekordą... žudydami žmones. Gana ilgai jiems pavyksta žaisti pagal susigalvotas taisykles. Dešimtys televizijos reporterių sekā nusikaltelių pėdomis, o kartu – ir du kovotojai su pavojingais maniakais. Pastarieji, žinoma, be mikrofonų, bet su pistoletais. Kas šiose beprotiškose lenktynėse pralaimės, aišku. O kas nugalės?

Pastaruojų metu į filmus apie XIX a. pabaigos laukinių Vakarų istoriją vis dažniau braunasi... kosminės fantastikos ir siaubo trilerių elementai. Gerai šią tendenciją iliustruoja „Kaubojai ir ateiviai“ (penktadienis, 21.55 val., TV3). Pagal amerikietišką komiksą suruktame filme aidi Senojo Testamento atgarsiai. Net veiksmo vieta simbolika – kažkur Arizonos platybėse pasimetęs miestelis, pavadinotas Nuodėmų atleidimu (angl. Absolution). Čia 1873 m. likimo keliai atveda atmintį praradusį vyra (aktorius

Danielis Craigas), kuris neturi žalio supratimo, kodėl atsidūrė laukinėse prerijose ir kodėl jo kairiosios rankos riešą puošia masyvi metalinė apyrankė, panasi į šiuolaikiniams nusikaltėliams segamus kibernetinius antrankius. Kurį laiką siužetas primena mistika pagardintą vesterną, kol laukiniuose Vakaruose nepasirodo... ateiviai iš kosmoso. Nuo šio momento vieniams žiūrovams telieka stebėtis keista vesterno ir fantastinio trilerio simbioze, o kitiems – mąstyti, kiek šių abiejų žanru hibridas gali papildyti komiksą. Panašu, kad panašių eksperimentų netrukus sulauksime dar daugiau.

LRT primins seniai matytą „Avinelių tylejimą“ (šeštadienis, 21.00 val.). Penkiai „Oskarais“ apdovanotame trileryje vos spėjusi baigti mokslius FTB stažuotoja Klariša Starling (aktorė Jodie Foster) patenka į Vašingtono specialiųjų bylų tarnybą. Čia tiriame serijinės žmogžudystės ir gaudomi pavojingi maniakai. Vienas jų ypač žiauriai žudo moteris, tačiau aptiki jo pėdsakų kol kas nepavyksta. Aišku, kad nusikaltėli, pramintą Bafalo Bili, bus galima sučiupti tik tada, kai pavyks suprasti jo veiksmų logiką. Todėl nusprenčiama pasinaudoti už grotų sedincio daktaro Hanibalo Lekterio (aktorius Anthony Hopkins) paslaugomis. Tik ar jis norės padėti teisingumui?

Vėlų sekmadienio vakarą (23.55 val.) LNK parodys „Septynias sielas“. Dar visai neseniai draudimo agentas Benas Tomas džiaugėsi gyvenimu, bet idilė į smulkiausius šipilius sudužo tą dieną, kai dėl Beno kaltės autoavarijoje žuvo jo žmona ir dar šeši atsikritiniai praeivai. Gyventi su tokia nuodėme būtų tikrai nepakeliamą, jei Benas nesuprastų, kad ją galima išpirkti tik nuoširdžiu rūpinimuisi tais, kuriems reikia nesavanaudiškos pagalbos.

Kristina BUDRYTĖ-GENEVIČĖ

Dvigubi „Duetai“

Galerijoje „Aukso pjūvis“ atidarytos dvi projekto „Duetai“ parodos. Tai draugų ir bendradarbių Ramunės Staškevičiūtės (grafika) ir Aistės Juškevičiūtės (tapyba) ekspozicija bei sesers ir brolis – Aušros Andziulytės ir Antano Andziulio – tapybos paroda. Visi dailininkai – kauniečiai, o peržiūrėjus keturių autorų kūrybinius ir biografinius faktus matyti ta pati, kone identiška dailės kelio pradžia – t. y. dabartinė Kauno dailės gimnazija. Visi autorai mokėsi vienoje mokykloje (tuometinėje Juozo Naujalo dailės mokykloje) ir ten susipažino su tapybos, grafikos pagrindais. Vėliau visi panašiu metu ėmėsi studijuoti Valstybiniame dailės institute, dabartinėje VDA, o baigę studijas dailininkai grįžo į Kauną.

Šios dvi parodos ir keturi autorai atskleidžia įdomų dailės reiškinį: kaip iš panašios pradinės kūrybinės bazės išauga kūrybingos skirtybės. Peržiūrėjus keturias ekspozicijas, bendros mokyklos vienovė pranyksta – atsirananda individualizmas ir skleidžiasi įvairovė.

Aušra Andziulytė ir Antanas Andziulis

Sesuo ir brolis bendrame tapybos projekte su savo darbų serijomis susitinka pirmą kartą. Tieki Aušros, tiek Antano (beveik bendraamžiai) keiliai į tapybą buvo nuoseklus. Abu mokėsi Kauko J. Naujalo vidurinėje meno mokykloje (dabar Kauno dailės gimnazija), vėliau abu studijavo tuometiniame Valstybiniame dailės institute, Tapybos katedroje. Baigę studijas ima dalyvauti grupinėse tapybos parodoose.

Tačiau, nors autorai éjo daugmaž panašiais studijų keliais, jų tapybos stiliai, nuomonės ir pozicijos skirtingi – tai galime pamatyti ir šioje parodoje.

A. Andziulytė eksponuoja 2013 m. vasarą sukurta darbų seriją „Pažaislio šviesa“. Plenero metu dailininkė visą savaitę gyveno Pažaislio vienuolyne – ten pamatyta begalinė „sakrali“ šviesa, „paprastas“ grindų motyvas (ypatingos grindys atgailautojų kambaryste) esant vienuomoje nušvito dar kitaip. Tapytojai įstrigo ir ant grindų „susisluoksniau“ laiko klodai bei atmosfera: Napoleono kareivių kanopų išmušti grindų plotai, tamsūs, viską sugeriantys atspindžiai. Tokioje iškalbingoje tyloje ir šviesoje užgimé daug tapybos darbų (seriją sudaro 24 kūriniai). Aušra pripažsta, kad šie paveikslai siek tiek skiriasi nuo kurtų pastaruoju metu. Matyt, šią ekspresyvesnės ir tamsesnės tapybos seriją „padiktavo pati natūra ir aplinkos medžiaga“. Visų darbų serijos nepavyks eksponuoti, todėl dabartinis tapy-

tojos uždavinys suderinti grupę rinktinį darbų, kurie tiksliausiai atskleistų tarp kitų.

A. Andziulio tapyba suskirstyta jo paties įvardytais etapais: 1984-1989 m. – realizmo plastika; 1993-1997 m. – ekspresyvusis abstraktionizmas; nuo 2009 m. iki dabar – geometrinis abstraktionizmas. Pastaruoju metu Antanui svarbiausia spalvos radiacija arba kitaip – spinduliavimas bei įtampa tarp skirtingų spalvų, jų sugretinimo galimybės. Žinoma, tapytojas pa mini Niutono spalvų mokslą ir jį geriausiai perpratusius impresionistus bei puantlistus. Tačiau visai neseniai šalia fizikinio požiūrio į spalvų mokslą jis atrado psichoenerginių, meridiainais paremtą požiūrį, kur dėmesys kreipiamas į spalvų spinduliu skambesį. Pradžioje tapytojas daro mažus eskizus, piešinius, ir jeigu jų

Aušra ANDZIULYTĖ. „Pažaislio šviesa“.

Aistė JUŠKEVIČIŪTĖ. „Nr. 35“.

Aistė JUŠKEVIČIŪTĖ. „Nr. 24“.

Aušra ANDZIULYTĖ. „Pažaislio šviesa“.

rezultatas būna priimtinas, artimas pradinei minčiai, jau dažais ant medžio kuria didesnį kvadratinį paveikslą. Šios formos darbai (dažniausiai 61 x 61 cm arba dvigubas kvadratas: 102 x 61 cm) autorui įtaigiausiai, jais galima išreikštai asmeninę patirtį.

Paroda veiks iki lapkričio 18 d.

Aistė Juškevičiutė ir Ramunė Staškevičiutė

Šios dailininkės gerai pažįstamos ne tik Kauно meno mylėtojams. Jos dirba dailės (tapybos,

grafikos) srityje ir yra prestižinės, ypatingą istoriją turinčios dailės mokyklos pedagogės.

Kaip pasakoja R. Staškevičiutė, jos su Aiste lankė tą pačią mokyklą, kurioje dabar dirba: tai Kauno dailės gimnazija, buvusi J. Naujalo meno mokykla. A. Juškevičiutė mokėsi vyresnėje klasėje, gal dėl to tuomet nebendravo. 1983 m. abi būsimos dailininkės įstojo į tuometinį Vilniaus dailės institutą, Tapybos katedrą. Baigusi institutą Ramunė grįžo į Kauną ir nuo 1989 m. pradėjo dirbti savo mokykloje. Vėliau čia grįžo ir Aistė. Dabar jos dėsto dailės, tapybos pagrindus (Ramunė dar ir akvarele); kartais mokyklos praktikos metu senamiestyje ar kitose miesto vietose galima pastebeti abi tapytojas

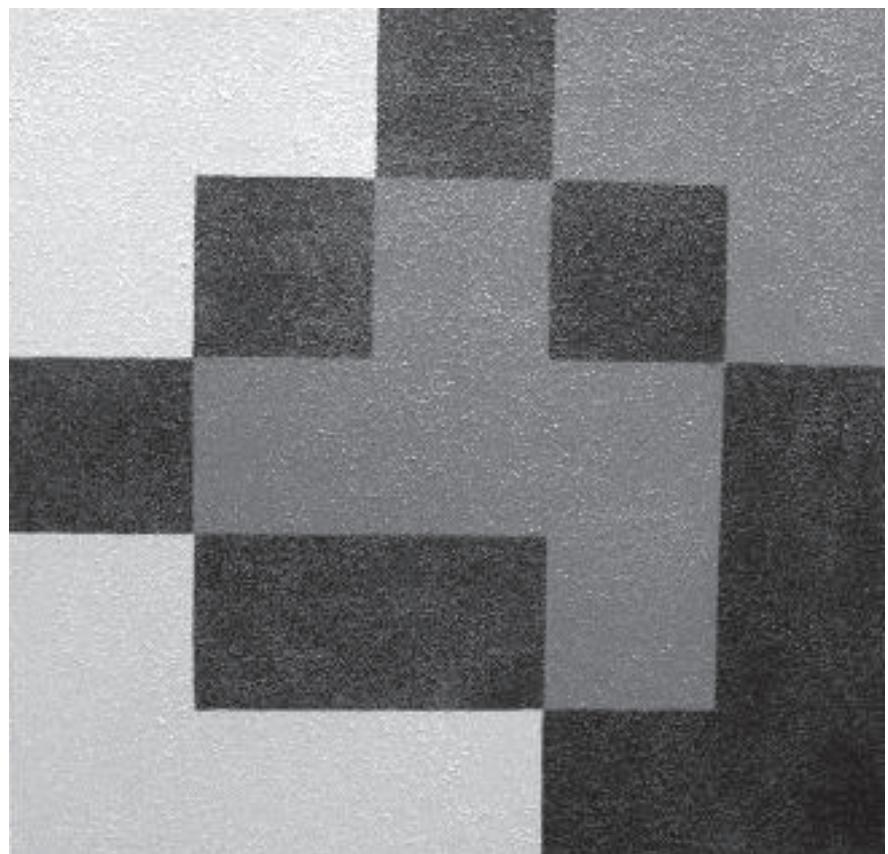
su mokiniais ieškančias išskirtinių motyvų ir vaizdų...

„Duetu“ parodoje matome dvi visiškai skirtinges dailininkų darbų serijas – menines istorijas. Ramunė sukūrė 18 kūrinių ciklą „Iš šeimyninio albumo“ (2013 m.). Galime išsiaižduoti maždaug A4 formato popieriaus lapą (visi darbai 28 x 19 cm) ir tušinuku atlikus piesinius, kuriuose iš senų albumų išsiskleidžia giminės kartų kasdienybė bei įvairių gyvenimo tarpsnių naratyvas: Pirmoji Komunija, šermenų raudos ar kitas svarbus įvykis. Ramunė teigia, kad jai artimos ir išmestos fotografijos, nes jas pasitelkus galima užciuopti bendrysės giją: „Anksčiau ir mažesnių miestelių turgavietėse tarp sendaikčių už keletą centų galėdavau nusipirkti mane sudominusį senų, iš šeimyninių albumų išmestų nuotraukų.“ Ramunė, iš jų kurdama puentilistinių piešinių, tais taškeliais brūkšneliais nubréžia ir sujungia kartais jau trūkinėjančią XX a. istoriją.

A. Juškevičiutės tapyba ir objektai yra iš skirtinės dailininkės kūrybos etapų, bet daugiausia tai 2012-2013 m. kūriniai. Tapytoja visada buvo linkusi gretinti stačių kampų geometriją ir lengvo polėkio turintį ekspresyvų potėpi. Nors potėpių tapyba išlieka fone, į prieikį išstumdamas labirinto ir laužytą stačiakampio formų rašto kartotę, tačiau tiek vienas, tiek kitas dėmuo tokis pats stiprus ir reikšmingas drebės paviršiuje.

Šalia tapybos darbų eksponuojamas erdvinis medinis objektas šešėliais, medžio atspalviais ir rėmeliai išlankstymais tarsi atkartoja Aistės accentuojamas tapybos problemas ir uždavinius; nurodo svarbiausius susidomėjimo taškus: atrinktų spalvų fokusavimą ir geometrijos labirintų žaismeje iškylančius bei besiskleidžiančius potėpius.

Paroda veiks iki lapkričio 18 d.

Antanas ANDZIULIS. „Vakaro ugnys“.

Ramunė STAŠKEVIČIŪTĖ. „Iš šeimyninio albumo“.

22 Kampus

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Ivano Turgenovo „Ménou kaime“. Drama. Režisierius Valius Tertelis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 30 Lt.

17 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Mariuso von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Johno Patricko „Mūsų brangioji Pamela“. Dviejų dalių komedija. Režisierius Algirdas Latėnas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 20, 30, 40, 60 Lt.

19 d., šeštadienį, 20 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – Agnės Sunklodaitės „Kiškis pabégėlis“. Vienos dalies muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 iki 105 metų pagal Liudviko Jakimavičiaus knygele „Lapė ir kaliošas“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 15 Lt.

19 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje – pagal Friedrichą von Schillerį „Plėškai“. Antidekalogas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

20 d., sekmadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Eugene Scribe „Priežastys ir pasekmės“. Istorinė komedija. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 30 Lt.

20 d., sekmadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Inger Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

22 d., antradienį, 18 val. Rūtos salėje – Gycio Padegimo „JAH“. Dviejų dalių dokumentinė fantasmagorija. Režisierius Gytis Padegimas. Spektaklio trukmė – 3.15 val. Bilieta kaina – 25 Lt, moksliviams ir studentams – 15 Lt.

23 d., trečadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – premjera! Antono Čechovo „Výsní sodas“. Komedia. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 20, 30, 40, 60 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerininis teatras

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Diena ir naktis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Eženo Jonesko „Plikagalvė dainininkė“. Vienos dalies absurdo komedija. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

19 d., šeštadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dvidešimties metų. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietu kainos – 28, 35 Lt.

20 d., sekmadienį, 14 val. Spektaklis skirtas pagyvenusių žmonių mėnesiui. Moliere'o „Šykstulėlis, arba melo mokykla“. Komedia su pertrauka. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt, žiūrovams su pensininko pažymėjimu – 10 Lt.

20 d., sekmadienį, 18 val. Moliere'o „Šykstulėlis, arba melo mokykla“. Komedia su pertrauka. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietu pasaulis*.

19 d., šeštadienį, 18 val. Gintaro Grajausko „Rezervatas“. Režisierius Alius Veverskis. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Sidorbrinis fėjos šaukstelis“. Spektaklis vaikams. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

19 d., šeštadienį, 12 val. premjera! „Čipolino nuotykių“. Dideli mažojo svogūnėlio žygðarbiai pagal G. Rodari pasaką (nuo 4 m.). Autorė Diana Gancevskaitė, režisierius Kęstutis Jakštės, dailininkė Giedrė Bražytė, kompozitorius Martynas Biacobžekis. Bilietu kainos – 10, 12, 15 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. „Zuikio kaprizai“. Spektaklis – žaidimas apie tai, kas nutiko užsispėliui zuikučiu (nuo 3 m.) Režisierius Algimantas Stankevičius. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietu pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Johanno Strausso „Naktis Venecijoje“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkas Eldor Renter (Estija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Friedricho von Floto „Marta“. Dviejų dalių komiška opera. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

19 d., šeštadienį, 18 val. Johanno Strausso „Vienos kraujas“. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virginijus Visockis, atnaujinimo dailininkė Marta Vosylė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Voro vestuvės“. Dviejų veiksmų operėlė-baletas vaikams. Choreografas Jurijus Smoriginas, dirigentas Virginijus Visockis, scenografe Iveta Ciparytė, kostiumų dailininkė Ana Lorens. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

20 d., sekmadienį, 18 val. Imre Kalmano „Bajaderė“. Trijų veiksmų operetė. Pastatymo meno vadovas ir režisierius Gintas Žilys, dirigentas Jonas Janulevičius, choreografas Artūras Simonis, kostiumų dailininkė Jolanta Rimkutė, choreografas Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

23 d., trečadienį, 17 val. Cy Colemano „Mieloji Čariti“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubaviciūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilietu kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt. Skirta vyresniųjų klasių moksleiviams.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

17 d., trečadienį, 18 val. Mažojoje salėje – kamerinės muzikos vakaras. Rolando De La Guadalupe Fernandez Lara (violončelė, Meksika-Kuba), Ieva Dūdaitė (fortepijonas). Bilieta kaina – 15 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Simfoninių muzikos vakaras. Kauno miesto simfoninių orkestras (vadovas Algimantas Treikauskas). Solistai: Raminta Vaicekauskaitė (sopranas), Andrey Bestchastny (bosas, Ukraina). Dirigentas Modestas Barkauskas. Programoje – kompozitorių W. A. Mozarto, G. Donizetti operų arijos ir uvertiūros. Bilietu kainos – 15, 20, 25 Lt.

19 d., šeštadienį, 17 val. Kompozitorius Juozas Gruodis ir jo mokiniai. Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis), VDU kamerinis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Robertas Bliškevičius). Dirigentai: Petras Bingelis, Robertas Bliškevičius. Bilietu kainos – 10, 15 Lt.

20 d., sekmadienį, 14 val. Muzikinė popietė visai šeimai „Vaigi gražus gražus tolimasis dangu“. Kauno liaudies dainos klubas „Blezdinga“. Dainuoja Veronika Povilionienė. Dalyvauja kungas Vitalijus Sikorskas. Bilieta kaina – 12 Lt.

23 d., trečadienį, 18 val. rusiškų senovinių romansų vakaras „Aš mylėjau...“ 2010 m. tarpautinio Fiodoro Šaliapino konkurso „Golosa nad Pliosom“ laureatas Eugenijus Chrebtovas (baritonas), Darius Dikšaitis (smuikas), Dainius Palšauskas (violončelė), Vadims Karnickis (akordeonas). Bilietu kainos – 20, 25, 30 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos G. 5) dirba II–VI 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

18 d., penktadienį, 16 val. žurnalistu, poeto ir prozininko Petro Žemausko 2013 m. išleistų knygų: „Abipus slenksčio“, „Dilgėlinė gydo“, „Erškėčiai prieš varškėčius“ ir „Jogundės mislė“ sutikiuvės. Dalyvaus: Lietuvos žurnalistų sąjungos Kauno skyriaus pirmininkas Vidas Mačiulis, Lietuvos žurnalistų draugijos pirmininkė Gražina Viktorija Petrošienė, Neprilausomųjų rašytojų sąjungos pirmininkas Vladas Buragas, „Ūkininko patarėjo“ redaktoriaus pavaduotoja Teklė Mačiuliene, poetai – Robertas Keturakis, Rimantas Klusas, Aleksas Dabulskis, prozininkai – Jurgis Gimberis, Juozas Kundrotas, Petras Venclovas, kompozitoriai – Julius Siurbis, Vincentas Kursa, aktoriai – Elena Žekienė, Petras Venslovas; liaudiškos muzikos ansamblis „Kupolė“ (vadovas Antanas Bernatonis), Rūtos Morozovaitės vokalinės studijos „Rūta“ dainininkės, kūrybinės raiškos asociacijos „Branduma“ moterų ansamblis (vadovė Teresė Varangirienė), liaudies muzikos ansamblis „Bočiai“ (vadovas Vincentas Kursa) duetas. Vakarą ves „Kaendoriaus“ leidyklos direktorius Aurelijus Naruševičius. Iejimas nemokamas. Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.

19 ir 20 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje – var-

pu muzikos koncertas „Sutartinės“. Kariljonu skambins Giedrius Kuprevičius.

Kauno menininkų namų Parodų salėje iki **spalio 31 d.** veikia Vladimiro Beresniovo (Vlablerio) iliustracijų paroda „Margi knygos rūbai“.

Kauno menininkų namų Mūzų svetainėje iki **lapkričio 8 d.** veikia fotografės Svetlanos Baturos fotopoezijos paroda.

Parodų lankymas nemokamas. Kviečiame apsilankyt pirmadienį-ketvirtadienį 10–18 val.; penktadienį 10–16:30 val. Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt

RAŠYTOJŲ KLUBAS

17 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube – poetės Dainos Pranckietytės eileraščių knygos „Palaimink liūdinčiojo langą“ pristatymas. Dalyvaus knygos autorė Daina Pranckietytė, knygos leidėjas, literatūrologas Vilius Gužauskas, poetas, vertėjas Georgijus Jefremovas, poetė, aktorė Birutė Mar, literatūrologas Algis Kalėda.

18 d., penktadienį, 16 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, IV a. fojė) – Irinos Petrasianc ir jos mokinų fotografijų parodos „Ruduo Traukose“ atidarymas. Muzikinę programą atliks Agnė ir Giedrius Arbačiauskai. Įėjimas nemokamas.

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakštė g. 18) – tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: miniaitūros spalvų derinimas. Veda dailininkas Gvidas Latakas. Informacija tel. (8 679) 36 715.

19 d., šeštadienį, 16 val. KTKC – paskaita „Psychologinis imunitetas – jausmų ir minčių įtaka žmogaus sveikatai“, skirta Pagyvenusių žmonių meneiniui. Lektorius Aleksandras Žarskus.

21-31 d. KTKC – Atvirų durų dienos, skirtos Kauno tautinės kultūros centro 25-čiui

21 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studioje (Kalniečių g. 180) – mokymai jauniui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“: „Seni daiktai“ (ivairios piesimo, grafikos technikos). Veda dailininkė Dalia Žurkelienė. Informacija tel. (8 670) 49 904.

22 d., antradienį, 18 val. KTKC – mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: kiauraraštis veltinis. Veda Daiva Vainauskienė. Registracija tel. (8 679) 36 715.

VII tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis

18 d., penktadienį, 15 val. M. Žilinsko dailės galerijoje (Nepriklausomybės a. 12, Kaunas) – režisieriaus, tarptautinių kino festivalių laureato Alessandro Lenkino (Baltarusija) animacinių filmų „Senelis“ ir „Paukšteliš“ pristatymas. 17 val. nacionalinių bei tarptautinių kino festivalių laureato Nikolaus Kniazevo (Baltarusija) filmo „Pavogti Belmondo“ pristatymas. Renginiai nemokami.

17 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje (Laisvės al. 57) – Eugenijos Untulienės-Kreft (Kalinigradas) knygos „Iš teismo salės“ sutiktuvės. Autorė pristatys išleistas knygas, tapybos darbus, papasakos apie Liudviko Rėzos draugijos veiklą. Dalyvaus Pūnsko „Aušros“ leidyklos direktorius Sigitas Birgelis, Kaliningrado lietuvių bendruomenės vadovas Sigitas Šamboškis, skaitovė Vilma Urnežiūtė.

Kauno miesto savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir turizmo plėtros reikalų valdybos Kultūros ir turizmo plėtros Skyrius skelbia paraiskų priėmimą Bernardo Brazdžionio literatūros premijai gauti.

Paraiškos bus priimamos ir vertinamos vadovaujantis Bernardo Brazdžionio literatūros premijos išteigimo ir jos skyrimo nuostatais, patvirtintais Kauno miesto savivaldybės tarybos 2011 m. sausio 20 d. sprendimu Nr. T-2 (kartu su 2012 m. spalio 4 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-510 „Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2011 m. sausio 20 d. sprendimo Nr. T-2 „Dėl Bernardo Brazdžionio literatūros premijos išteigimo ir jos skyrimo nuostatų patvirtinimo“ paketimui“).

Paraiška ir 3 kūrinio egzemplioriai (esant galimi be pageidautina, kad pridėtumėte skaitmeninėje laikmenoje informaciją CD ar persiūstumėte elektroniniu paštū: vida.jasaityte@kaunas.lt) priimami iki 2013 m. spalio 30 d. 17 val. Kauno miesto savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir turizmo plėtros reikalų valdybos Kultūros ir turizmo plėtros skyriuje (Laisvės al. 96, 212 kab.).

Pateikti dokumentai negrąžinami. Bernardo Brazdžionio literatūros premijos skyrimo nuostatus, paraiškos formą galima rasti Savivaldybės interneto svetainėje www.kaunas.lt Švietimas ir kultūra, Kultūra, Kultūros ir meno premijos, stipendijos.

Programą koordinuoja vyriausioji specialistė Vida Jasaitytė, tel. 42 40 47.

17 d., ketvirtadienį, 17 val. M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejuje (K. Petrausko g. 31) – repeticija „Dainuojame visi“. Dainuosime visi kartu Miko Petrausko ir kitas populiarias dainas. Renginys nemokamas.

19 d., trečiadienį, 18 val. Kauno kino centre „Romuva“ (Laisvės al. 54) – Vytauto Balsio spektaklis „Smetona“ pagal G. Jankaus pjesę „Kybartų aktai“.

Festivalis „Tai – aš“: Laikinosios sostinės koncertas

Spalio 18 dieną dainuojamosios poezijos gerbėjai turi pasižymėti kalendoriuose – tarptautinis dainuojamosios poezijos festivalis „Tai – aš“, kurį organizuoja Vilniaus mokytous namai, tądien lankysis Kaune ir visus, kurie pasiilgo muzikos, džiugins jungtiniu bardų koncertu Kauno kino centre „Romuva“.

Koncerte, kuris vyks **18 val.**, dalyvaus Lietuvoje žinomi, įvertinti ir mylimi bardai – teatro ir kino aktorių, bardas Vidas Petkevičius, aktorių, filmų įgarsintojas, dainų autorius ir atlikėjas Giedrius Arbačiauskas, aktorių, bardas Saulius Bareikis, kompozitorius Algirdas Klovė, dainų autorius ir atlikėjas Vygaantas Kazlauskas, postfolkloro atlikėja Daiva Steponavičienė-Rugiaevidė, dainų autorius ir atlikėjas, pradinių klasių mokytojas Gitanas Luigi Ago su Claudia Bellucci (Italija), dainų autorius ir atlikėjas Julian Dawson (Didžioji Britanija), dainų autorius ir atlikėjas Mano McLaughlinas (Didžioji Britanija).

Bilietus platina *Bilietai.lt*

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mén.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negrąžiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

**Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė**

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaite –

tel. (8-37) 322244

Naujinė redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakuciūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Apžvalgos, korektūra – Neringa Butnoriūtė –

tel. (8-627) 54244

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistikė)

Aldona Žemaitytė (publicistikė)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Réméjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RÉMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIVO IR
TELEVIZIJOS RÉMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 14730001002256121 — einamoji saskaita;
LT 09730001002230312 — biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Pirmadienį Kaune vykusiam pirmajame vertinimo komisijos posėdyje buvo atplėsti Rotušės aikštės pritaikymo visuomenės poreikiams supaprastinto atviro konkurso dalyvių vokai. Konkursui pateikta 15 darbų, kurie nuo šio trečiadienio eksponuojami „Žalgirio“ arenos.

„Džiugu, kad vyksta rimtas architektūrinių idėjų konkursas, panašus į praėjusiais metais buvusį Kongresų, konferencijų ir koncertų rūmų konkursą. Jis dar labiau sužadins visuomenines, bendruomenines ir architektų gildijos diskusijas, kurios padės apsisprendžiant dėl tolesnės Rotušės aikštės tvarkybos. Išryškės pagrindinės idėjos, kaip aikštę padaryti dar patrauklesnę turizmo ir laisvalaikio reikmėms“, – teigė vienas iš darbų vertinimo komisijos narių, Kauno meras Andrius Kupčinskas.

Anot miesto vadovo, svarstant Rotušės aikštės perspektyvas kyla dar vienos svarbus klausimas – transporto eismo organizavimas. Per keletą darbų eksponavimo savaičių tiek ekspertai, tiek visuomenė galės susipažinti su Rotušės aikštės vizijomis, diskutuoti ir vertinti konkursui pateiktus darbus.

Darbai viešai bus svarstomi spalio 28 d. 12 val. „Žalgirio“ arenos amfiteatre, juos aptarti galės ir visuomenės nariai bei darbų autorai. Spalio 29 d. vertinimo komisija turės apsispresti ir ivertinti kiekvieną darbą.

Pagrindiniai projekto vertinimo kriterijai: sprendinių funkcionalumas, universalus aikštės pobūdis, sprendinių aikštės įvaizdžio įtaigumas. Geriausių architektūrinių idėjų autoriams bus skirtos premijos, kurių suma siekia 30 tūkst. Lt. Ekspertų vertinimo komisijai priklauso Kauno meras A. Kupčinskas, Kauno architektūros ir urbanistikos ekspertų tarybos direktorė Jūratė Merkevičienė, Kauno miesto savivaldybės Urbanistikos ir architektūros skyriaus vedėjas Nerijus Valatkevičius bei architektai Šarūnas Kiaunė, Gintautas Natkevičius, Kęstutis Mikšys, Dalia Paulauskienė, Rymantė Gudienė ir Audrius Ambrasas.

